

Torsdagen den 4 december

Kl. 15.00

*Om administrationen
av bostadsbidragen*

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 26 november.

2 § Svar på fråga 1986/87:197 om administrationen av bostadsbidragen

Anf. 1 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Görel Thurdin har frågat mig om regeringen avser överföra arbetsuppgifterna med bostadsbidragen från kommunerna till försäkringskassorna.

Frågan om administrationen av bostadsbidragen är föremål för beredning inom regeringskansliet. Inom ramen för detta arbete ingår bl. a. överläggningar med Kommunförbundet.

Anf. 2 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag har ställt den här frågan till bostadsministern därför att den personal som i dag arbetar med bostadsbidragen ute i kommunerna känner sig osäker och orolig för framtiden när det gäller dessa arbetsuppgifter.

Överföringen av arbetet med bostadsbidrag från kommuner till försäkringskassor har diskuterats sedan första delen av 1970-talet. Det är således inga arbetsuppgifter som nyligen har lagts på kommunernas bord. Att den här frågan om överföring inte fått någon lösning tidigare har gjort att kommunerna i praktiken inte har lagt så stor vikt vid planering och framförhållning när det gäller den här verksamheten. Samtidigt har det datasystem som kommunerna använt stått tämligen stilla i utvecklingen. Kommun-Data, som tillhandahåller nuvarande system, har inte vågat utarbeta ett nytt och bättre system, då risken att arbetsuppgifterna kunde försvinna från kommunerna ständigt aktualiserades.

När bostadskommitténs betänkande hade lagts fram tyckte man att riskerna verkade små och startade ett projekt som kallas KIBO, kommunalt interaktivt bostadsbidragssystem. Nu befarar man ute i kommunerna att det här systemet kommer att fördröjas, trots att man så väl behöver det.

Bostadsministern har i en radiointervju anfört effektivitetsskäl liksom regionalpolitiska skäl.

Det förra skälet kan tolkas så, att bostadsministern inte anser att kommunerna fullgör de här arbetsuppgifterna på ett tillfredsställande sätt. Är det verkligen så, herr statsråd?

Det senare skälet är mer svårbegripligt. Vilka regionalpolitiska vinster uppstår genom den här överföringen, om man ser till sysselsättningen? Jag hoppas att bostadsministern är villig att klara ut det här.

Anf. 3 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Låt mig säga att jag helt delar Görel Thurdins uppfattning att det bör komma ett avgörande i frågan så att både kommuner och försäkringskassor, vilka det nu blir, vet vad de har att rätta sig efter. Vi arbetar energiskt för att inom den allra närmaste tiden kunna komma fram till ett sådant resultat.

När det gäller frågan om mitt uttalande och huruvida kommunerna sköter detta arbete bra eller inte i dag, är situationen den att den undersökning som riksrevisionsverket har gjort visar att verksamheten går att effektivisera genom att den överförs till försäkringskassorna. Enligt denna undersökning kan bostadsbidragen utbetalas i samband med de allmänna barnbidragen, vilket innebär en effektivisering. Det betyder inte att kommunerna sköter detta arbete dåligt, utan det betyder att sammanföringen av två uppgifter och de resurser som försäkringskassorna, som är en stor institution för handläggning av denna typ av frågor, förfogar över i sig innebär en effektivisering.

När det gäller de regionalpolitiska synpunkterna återkommer jag i nästa inlägg.

Anf. 4 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag har blivit litet oroad efter att ha läst regeringens proposition om bostadspolitik med förslag om förändring av bostadsbidragen. Man kan undra om aktualisering av förändringar är till för att dölja bristerna. Bristerna i förslaget beror på att man tänker överföra arbetsuppgifter på datasystemet – jag har en känsla av det.

Regionalpolitiskt är det viktigt att man kan samordna offentlig service över huvud taget i kommunerna. Kanske skulle det hela kunna lösas genom att man samordnade arbetsuppgifterna för försäkringskassornas lokalkontor så att man kunde behålla den servicen ute i kommunerna. Det är, såvitt jag förstår, den regionalpolitiska synvinkeln.

Anf. 5 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag skall fortsätta med de regionalpolitiska frågorna. Jag skulle föreställa mig att varje kommunalman och kommunalkvinna – med några undantag – skulle tycka att det vore en fördel om man hade möjlighet att bibehålla försäkringskassornas lokalkontor ute i landet. Men lokalkontoren kommer enligt min mening inte att kunna bibehållas om de inte får tillskott av arbetsuppgifter. Därför är en överföring till lokalkontoren av de arbetsuppgifter som i dag handläggs av kommunerna en regionalpolitisk fråga. Lokalkontorsnätet är betydligt mer omfattande än antalet kommuner. Detta är den regionalpolitiska synpunkten. Om man sedan delar denna eller ej är en sak för sig.

Anf. 6 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag har inte sagt att jag inte delar uppfattningen att de regionalpolitiska skälen är viktiga och att lokalkontoren behövs genom att de finns i närheten av människorna. Men jag har en känsla av att det finns åtskillig offentlig service som tillsammans med den service som lokalkontoren tillhandahåller skulle behöva finnas ute i kommunerna. Då menar jag att man skulle ha kunnat samordna i stället för att nödvändigtvis överföra uppgifter från den ena offentliga verksamheten till den andra inom en och samma kommun.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1986/87:207 om åtgärder mot förföljelse av judar i Sovjetunionen

Anf. 7 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Elver Jonsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidta för att underlätta sovjetiska medborgares emigration, för att förhindra förföljelse av judar i Sovjetunionen och för att bidra till att mänskliga rättigheter upprätthålls.

Att enskilt eller tillsammans med andra fritt utöva sin religion och kultur liksom att fritt få lämna sitt land är erkända mänskliga rättigheter med stöd i folkkräften. Regeringen känner därför oro över inskränkningarna i de judiska sovjetmedborgarnas möjligheter att utöva dessa rättigheter.

Vi har gripit varje tillfälle att påtala de judiska sovjetmedborgarnas svåra situation, både i Förenta nationerna och inom ramen för konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (ESK). I FN skedde det senast i ett anförande Sveriges representant höll i generalförsamlingens tredje utskott den 24 november. I ESK kommer Sverige ånyo att ta upp frågan i den debatt om tillämpningen av ingångna överenskommelser som för närvarande pågår vid mötet i Wien.

Sverige har också direkt med de sovjetiska myndigheterna i olika sammanhang tagit upp frågor som rör de judiska sovjetmedborgarnas situation, inte minst enskilda medborgares möjligheter att utvandra.

Regeringen kommer att fortsätta att följa den linje jag här redovisat.

Anf. 8 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Judarna i Sovjet har det svårt. De förvägras att utöva sina medborgerliga, sociala och kulturella rättigheter, vilka slagits fast i Helsingforsavtalet som även Sovjetunionen anslutit sig till. Därtill har undertecknade stater åtagit sig att underlätta friare rörlighet och kontakter såväl privat som officiellt.

Låt mig ge ett dagsaktuellt exempel. Jag skulle vilja att utrikesministern kompletterade svaret med att omtala hur regeringen ser på den dramatiska nedgången i antalet beviljade utresetillstånd. Detta i ljuset av Helsingforsavtalet och av att över 70 000 utresetillstånd beviljades åren 1979–1980 men mindre än 2 000 de senaste två åren.

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

Om stöd åt federationen mot försvinnande av oppositionella i Latinamerika

Det finns många exempel på att Sovjetunionen under lång tid hindrat judiska medborgare att utvandra, t. ex. makarna Vladimir och Maria Slepak, som väntat i 17 år.

Jag skall relatera ytterligare ett aktuellt fall.

Victor Fulmakht, dataingenjör från Moskva, har upprepade gånger, med början 1979, sökt utresetillstånd men blivit nekad sådant. År 1983 fick han besked om att hans fall inte skulle tas upp till behandling i försättningen därför att han var "hemligstämplad".

Fulmakht skrev helt nyligen till Gorbatsjov att det arbete som han avslutade redan 1972 knappast kan vara hemligstämplat ännu i dag. Han bad Gorbatsjov att ge berörda myndigheter instruktion att på nytt pröva hans fall.

I dagarna fick Fulmakht besked från utvandringsmyndigheten Ovir att svaret på hans brev till Gorbatsjov var att hans fall fortfarande var hemligstämplat och - därutöver - att avslaget på hans begäran var definitivt och för all framtid.

Med sådana exempel för ögonen, herr utrikesminister, måste vi fråga oss: Hur länge skall vi behöva tolerera att Sovjet så flagrant och ensidigt bryter mot undertecknade internationella konventioner?

Vi skall inte glömma bort att Sovjetunionen är känsligt för påtryckningar från de demokratiska länderna. Därför uppskattar jag det som utrikesministern här har anmält och emotser ett kompletterande svar.

Anf. 9 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det behövs egentligen ingen komplettering av svaret. Låt mig bara förtydliga det.

Den oro som jag ger uttryck för i svaret omfattar naturligtvis också det förhållandet att antalet beviljade utresetillstånd har gått ned så drastiskt.

Anf. 10 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Utrikesministern och jag är överens i själva sakfrågan, och jag uppskattar att svaret innehöll en klar viljeyttring från regeringens sida att man vill gripa varje tillfälle.

Det jag skulle vilja uppmuntra regeringen och utrikesministern till är att kanske öka det antal tillfällen då det kan vara möjligt att komma till tals med Sovjetunionen beträffande att man skall leva upp till de avtal som man har undertecknat, vilket är så angeläget inte minst för de människor som nu kommer i kläm därför att en stor nation inte tar hänsyn till människors legitima mänskliga krav och rättigheter.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1986/87:227 om stöd åt federationen mot försvinnande av oppositionella i Latinamerika

Anf. 11 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Oswald Söderqvist har fragat mig om den svenska regeringen är villig att stödja arbetet för en konvention mot försvinnande av oppositionella.

FN har gjort stora insatser och varit mycket framgångsrikt i arbetet med att utarbeta normer och instrument inom det mänskliga rättighetsområdet. Detta arbete tog sin början genom FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, som antogs 1948.

Regler om skydd mot försvinnande finns redan i 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, som innehåller artiklar om individens rätt till liv (artikel 6), frihet och personlig säkerhet samt skydd mot godtycklig arrestering och godtyckligt fängslande (artikel 9). Det föreligger i dagsläget inget tvivel om att de regimer som satt försvinnanden av oppositionella i system gör sig skyldiga till mycket allvarliga brott, som innebär kränkningar av redan existerande folkrättsliga regler.

Genom åren har inom FN ett omfattande internationellt normsystem skapats för skyddet av de mänskliga rättigheterna. Sveriges uppfattning är att FN:s arbete nu framför allt bör inriktas på att genomföra de konventioner och andra instrument som redan antagits och att kontrollera att de efterlevs.

Jag vill i detta sammanhang nämna att FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna under senare år tillsatt särskilda rapportörer eller arbetsgrupper för att granska förekomsten av särskilt allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna, bl. a. försvinnanden. Den arbetsgrupp som behandlar frågan om försvinnanden utför ett mycket uppmärksammat och omsorgsfullt arbete och rapporterar årligen till kommissionen.

Regeringen anser därför för närvarande inte att ytterligare en konvention av det slag Oswald Söderqvist avser skulle förstärka FN:s möjligheter att skydda de människor som riskerar att utsättas för s. k. försvinnanden. Jag kommer dock att uppmärksammat följa frågan, inte minst genom kontakter med berörda internationella organisationer.

Anf. 12 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på min fråga.

År 1981 bildades i Latinamerika organisationen Den latinamerikanska federationen för anhöriga till försvunna. Förkortningen av dess spanska namn är FEDEFAM. Det har i Sverige bildats en initiativgrupp som har tagit kontakt med mig och andra politiker, och jag tror att den också har uppvaktat regeringen. Jag tycker att det är bra att vi får den här frågan litet grand belyst. Vi känner alla till bakgrunden till den.

Jag vill läsa upp några stycken ur det brev som initiativgruppen har skickat ut:

”Under de senaste 15 åren har i Latinamerika mer än 100 000 personer kidnappats och försvunnit som resultat av militärdiktaturernas repression eller paramilitära gruppernas agerande. Orsaken till dessa övergrepp är att personerna i fråga är oppositionella mot militärdiktaturernas politik.

Bland dessa försvunna finns barn, äldre personer, präster, nunnor, politiker, fackföreningsledare, ungdomar, havande kvinnor, försvarare av de mänskliga rättigheterna och i många fall hela befolkningar i indianbyar. Bara i Argentina finns det mer än 400 bevisade fall av försvunna barn.”

Vi känner, som sagt, alla till vad det gäller. En av de mest välkända av underorganisationerna till federationen är de s. k. galna mödrarna i Argentina. Jag kan förstå att den svenska regeringen i första hand hänvisar till de

konventioner som finns och till att det är helt klart att olika regimer har begått brott mot dessa. Jag vill framställa en följdfråga med anledning av det sista stycket i svaret: Kan utrikesministern och regeringen tänka sig att på något speciellt sätt stödja federationen FEDEFAM, som arbetar för här berörda organisationer och fungerar som paraplyorganisation för dessa?

Anf. 13 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det är helt klart att det är fruktansvärda förhållanden som döljer sig bakom försvinnandena. Det är inga överord. Men vad som nu krävs är inte nya konventioner utan handling. FN har de instrument som krävs för handling. Jag kan inte på rak arm utlova ett stöd i annan form än att jag kan försäkra att vi har kontakt med organisationen och att vi är beredda att fortsätta att föra samtal med den. Vad dessa konkret kan leda till tors jag för ögonblicket inte säga, men organisationen utför ett utomordentligt bra och välbehövligt arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på frågorna 1986/87:183 och 223 om ett centrum för miljövetenskaplig forskning i Umeå

Anf. 14 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat miljöministern om regeringen avser att medverka till att ett centrum för miljövetenskaplig forskning lokaliseras till Umeå. Rune Ångström har frågat miljöministern om hon är beredd att ge detta ärende snabbaste möjliga behandling. Frågorna har överlämnats till mig. Frågorna berör samma område. Jag ber därför att få besvara dem samtidigt.

Professor Lars-Gunnar Larsson har på regeringens uppdrag utrett frågan om samverkan mellan viss naturvetenskaplig och medicinsk forskning i Umeå. Utredningsmannen redovisade sitt uppdrag i oktober. Hans förslag innebär bl. a. en utökad samverkan mellan försvarets forskningsanstalt, huvudavdelning 4, och Umeå universitet. Förslaget remissbehandlas för närvarande.

Jag avser att i samråd med övriga berörda statsråd behandla frågan i den forskningspolitiska proposition som läggs fram i början av 1987.

Anf. 15 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Det borde väl inte råda några delade meningar om att det vid Umeå universitet och FOA finns mycket framstående miljöforskare. Vad det här rör sig om är att samordna resurserna, låt mig säga toppa organisationen, för att därigenom få ut mycket goda resultat för riket och även internationellt sett. Detta går att åstadkomma till överblickbara kostnader eller rent av till små kostnader i förhållande till det resultat man kan få ut av denna verksamhet.

Det är ingen tillfällighet att jag har ställt den här frågan till Birgitta Dahl.

Jag har nämligen förutsatt att utbildningsministern med sitt uttalade intresse för kvalificerad forskning och utveckling skall vara positiv till att detta miljöcentrum kommer i gång. Anledningen till att jag ställde frågan till Birgitta Dahl är att hon väldigt ofta talar om sitt stora miljöintresse. Det hade varit trevligt om hon här hade kunnat hjälpa till, så att det blev ett tryck från flera håll på att denna miljöfråga kommer i centrum.

När det gäller miljöfrågorna är det hög tid att gå från en massa ord till handling. Det här rör sig om handling. Jag ber än en gång att få tacka för svaret.

Anf. 16 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Förslaget om ett centrum för miljövetenskaplig forskning vid Umeå universitet är ett bra förslag ur alla synpunkter. I Umeå finns för närvarande vid sidan av Umeå universitet enheter som bedriver forskning inom delvis samma områden, nämligen skogshögskolan, arbetarskyddsstyrelsens forskningsfilial och FOA 4. Därtill kommer enheten för mikrobiologi, som är en nyetablerad och egen arbetsenhet inom Umeå universitet. Dessa basenheter har var för sig stora resurser och stor kompetens. Precis som Börje Hörnlund påpekade skulle ett sammanförande av dessa resurser till en närmare samverkan och med specificerade uppgifter ge ännu större slagkraft åt denna verksamhet. Detta kan uppnås till förhållandevis rimliga kostnader.

Tiden tillåter inte att jag närmare fördjupar mig i detaljer; jag kan bara säga, att om forskningsmiljön i Umeå skall kunna utvecklas och få avsedd effekt, behövs denna typ av samverkan och att en sådan samverkan kan åstadkommas genom detta miljövetenskapliga centrum. Vi saknar en sammanhållen organisation av det slaget i Sverige.

Även jag har tidigare debatterat verkningar av Tjernobyk Katastrofen med Birgitta Dahl. Den felaktiga och bristfälliga information som utgått i det sammanhanget har ökat skadeverkningarna och människornas oro.

Jag vill än en gång peka på den unika kapacitet på området som finns i Umeå, på den känslomässiga och fysiska närhet som existerar mellan dessa forskningsresurser och på vad en samverkan skulle kunna åstadkomma om det bildas ett centrum. Jag tackar för svaret och hoppas att de sista raderna innebär att statsrådet prioriterar detta område.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1986/87:171 om en undersökning om jägarnas inställning till generell älgjakt

Anf. 17 Statsrådet ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Alf Svensson har frågat jordbruksministern om han är beredd att låta göra en ny undersökning angående jägarnas inställning till generell älgjakt.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag vill först upplysa Alf Svensson om att den i frågan omnämnda enmansutredningen enligt direktiven inte hade till uppgift att belysa jägarnas inställning till samordnad resp. reglerad älgjakt. Utredningen har därför inte undersökt jägarnas inställning till generell älgjakt. Utredningen skulle enligt direktiven, i likhet med vad dåvarande jordbruksministern upplyste Alf Svensson om i ett frågesvar den 5 december 1985, bl. a. göra en uppskattning av hur många jägare som har anledning att söka sig nya jaktmöjligheter till följd av den ytterligare samordning av älgjakten som jakt- och viltvårdsberedningen föreslog. Beredningen hade dessförinnan i sitt slutbetänkande redovisat en studie av jägarnas inställning till samordnad älgjakt i hela landet. Jag är inte beredd att låta göra ytterligare en undersökning av jägarnas inställning till generell jakt.

Anf. 18 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

För ett år sedan frågade jag dåvarande jordbruksministern Svante Lundkvist hur den när det gäller jakt- och viltvårdsberedningen kompletterande undersökningen om jägarnas inställning till generell älgjakt skulle utföras. Redan då fanns det faktiskt tecken på att någon objektiv undersökning inte skulle äga rum. Jag fick vid den frågestunden beskedet av jordbruksministern att en allsidig och objektiv undersökning skulle genomföras. Dess värre har det sedan visat sig att min fråga förra gången i allra högsta grad var berättigad. I dag sägs det helt framt i statsrådets svar att utredningen *inte* skulle undersöka jägarnas inställning till generell jakt; det var ju ändå det man trodde skulle ske.

Enligt en objektiv forskningsgrupp som granskat det utredningsbetänkande som tillsammans med resultatet av jakt- och viltvårdsberedningen ligger till grund för lagrådsremissen om den framtida jakten är den genomförda undersökningen ur vetenskaplig synvinkel totalt undermålig. Från början till slut är den styrd för att ge ett för regeringen passande resultat.

De jägare som man nu planerar att frånta jakträtten vad gäller jakt på vuxen älg har över huvud taget inte tillfrågats. Hur många dessa är vet inte jag – det kan röra sig om 20 000, sägs det, eller kanske 50 000.

För att visa hur undersökningen har lagts upp vill jag anföra ett utdrag ur instruktionerna till jaktvårdspersonalen, anställd av Svenska jägareförbundet, om hur man skall ta reda på inställningen till generell älgjakt: Svaret ni tror är riktigast på frågan på vilka som kan få jaga på licensområde om den generella jakten avskaffas.

Forskningsgruppen för samhälls- och informationsstudier har granskat frågeundersökningen med anknytning till utredningen om upplåtelse av jaktmark för älgjakt. Slutsatsen är följande: Undersökningen hör till de mera allvarliga exempel på misshandling av statistik som jag har kommit i kontakt med. Vidare heter det: Den enkät som enligt Norlings utredningsuppdrag skall belysa älgjägarernas jaktmöjligheter har inte riktats till dessa jägare utan till lokala representanter för Svenska jägareförbundet, vilka alltså ombetts försöka avge bedömningar å de förras vägnar i en fråga där de kan ha motsatt grundinställning.

Herr talman! Jag hoppas och tror att regeringen inte vanligtvis skriver propositioner utifrån så usla utredningar.

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

Om Radio Sjuhärad

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1986/87:224 om Radio Sjuhärad

Anf. 19 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Hans Nyhage har frågat mig om jag är beredd att medverka till att vad riksdagen uttalat som sin mening beträffande Radio Sjuhärad blir förverkligat.

Frågan om att bryta ut Radio Sjuhärad till en helt självständig lokalradiostation har diskuterats av riksdagen ett stort antal gånger. Riksdagens beslut våren 1986 om Sveriges Radios verksamhet under avtalsperioden 1986–1992 (prop. 1985/86:99, KrU 21, rskr. 343) innebar bl. a. följande om ansvaret för medelsfördelning och planering.

Programföretagen inom Sveriges Radio-koncernen skall besluta om lokal och regional indelning. Planeringsföresättningarna i resursmässigt avseende har lagts fast för avtalsperioden. Moderbolaget Sveriges Radio AB skall fördela av riksdagen anvisade medel mellan programföretagen.

Av detta följer att det är Sveriges Radio-koncernen som har att ta ställning till den utbyggnad av Radio Sjuhärad som aviserats.

Anf. 20 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Göransson för svaret.

Egentligen är det anmärkningsvärt att en fråga som denna över huvud taget skall behöva ställas. Men tyvärr har en riksdagsmajoritet år efter år envist vägrat att rätta till det misstag som gjordes när man frångick en enig radioutrednings förslag om en självständig lokalradio i varje län och satte just Älvsborgs län som enda län på undantag.

Argumenten för ett självständigt Radio Sjuhärad är många och starka. De är väl dokumenterade i Sveriges riksdag. De har framförts från en rad skilda håll – såsom länsstyrelsen, näringslivet, kommunerna och de politiska partierna. Något gensvar har denna kraftiga och samstämmiga opinion emellertid inte rönt vare sig från regeringars eller från riksdagens sida när det gäller det rimliga och väl underbyggda kravet om en självständig lokalradio.

Nu har emellertid kulturutskottet sagt sig kunna utgå från att Radio Sjuhärad skall bli en självständig lokalradiostation inom en nära framtid. Riksdagen har anslutit sig till denna uppfattning. Även om det är beklagligt att kulturutskottet inte hade kraft nog att hemställa om ett självständigt Radio Sjuhärad i sitt betänkande, är det alldeles uppenbart att riksdagen som sin mening uttalat att detta snarast skall förverkligas.

Statsrådet framhåller att det är Sveriges Radio-koncernen som har att ta ställning till den utbyggnad av Radio Sjuhärad som har aviserats. Enligt min mening är koncernen skyldig att respektera vad riksdagen har uttalat, nämligen att ett självständigt Radio Sjuhärad snarast skall förverkligas. I nuläget finns det dock ingenting som tyder på att så kommer att ske. Därför

ställer jag frågan till statsrådet Göransson: Delar statsrådet min uppfattning att vad riksdagen har uttalat också skall respekteras, och är statsrådet i så fall villig att medverka till att så sker?

Anf. 21 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Självfallet är det viktigt att riksdagens uppfattningar respekteras. Samtidigt är det dock nödvändigt att påminna om att de organ, organisationer och institutioner som har självständiga uppdrag i sin planering måste få behålla sin självständighet. Vi kan inte här i riksdagen ta in en fortlöpande planeringsverksamhet för radioverksamheten.

Det som sades i utskottsbetänkandet i våras var att Sveriges Lokalradio hade deklarerat att tillkommande resurser under den nya avtalsperioden i första hand skulle utnyttjas för vissa huvudområden, och Radio Sjuhärads självständighet var ett sådant. Några beslut för avtalsperioden har inte fattats inom koncernen. Frågan är alltså i det stycket möjligen något tidigt väckt.

Anf. 22 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag vidhåller naturligtvis att Sveriges riksdag klart har uttalat att ett självständigt Radio Sjuhärad snarast skall förverkligas. Det står faktiskt att läsa.

Mot den bakgrunden är det enligt min mening underligt att det inte finns någonting i handläggningen av ärendet som tyder på att så skall ske. Detta har bl. a. lett till att man kommer att trappa ned den nuvarande verksamheten i Radio Sjuhärad från nyåret, och det går ju stick i stäv mot de önskemål som kommit från vitt skilda håll och som gäller hela bygden. Därför kan jag inte dra någon annan slutsats än att det måste ankomma både på mig själv som riksdagsledamot och på statsrådet Göransson som ledamot av regeringen att göra vad som göras kan för att utöva en sådan påverkan att vad riksdagen har uttalat också kommer att förverkligas.

Ännu en gång vädjar jag till statsrådet om medverkan till att beslutet "snarast förverkligas".

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1986/87:233 om Skånska teatern i Landskrona

Anf. 23 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Margareta Mörck har frågat mig om det finns någon möjlighet att med statliga bidrag rädda Skånska teatern.

Det statliga stödet till de yrkesverksamma fria teatergrupperna uppgår under innevarande budgetår till ca 21.3 milj. kr. Statens kulturråd fördelar det statliga bidraget till de olika teatergrupper som har sökt bidrag. För budgetåret 1986/87 har enligt vad jag har inhämtat Skånska teatern tilldelats 1.5 milj. kr. i statligt bidrag, vilket är det högsta belopp som någon fri teatergrupp fått.

Enligt vad jag vidare har inhämtat kommer statens kulturråd inom kort att sammanträffa med Landskrona kommun och berörda landsting för att diskutera Skånska teaterns ekonomiska situation.

Anf. 24 MARGARETA MÖRCK (fp):

Herr talman! Jag tackar kulturminister Bengt Göransson för svaret.

Skånska teatern har funnits under drygt tio år i Landskrona. Det har varit en tid av intensivt konstnärligt skapande som gjort gruppen känd långt utanför Landskrona. Utan tvekan har Skånska teatern starkt bidragit till en förnyelse av svenskt teaterliv. Många människor har fått sina största teaterupplevelser genom just den här gruppen.

Som alla fria grupper har Skånska teatern hela tiden brottats med ekonomiska problem. År 1982 var gruppen i kris och hotad av nedläggning. Den återuppstod bl. a. med hjälp av ökade bidrag. De senaste åren har gruppen dragit i gång en bred amatörverksamhet och på så sätt bidragit till att många – ofta arbetslösa – ungdomar fått stärkt självförtroende. För närvarande arbetar man med 200 ungdomar i ett treårigt projekt med statsbidrag som kallas "Landskronapågen".

Skånska teatern får det högsta statliga bidraget av alla fria grupper, som Bengt Göransson sade, men gruppen är också den största. Ökningen av bidraget har dock varit mindre än ökningen för andra grupper – endast 300 000 kr. sedan 1982. Kommunen stöder gruppen på ett bra sätt med ca 1,2 milj. kr., hyresförmåner inräknade, landstinget med ungefär hälften. Bidragen täcker dock endast 60 % av kostnaderna; resten är egna intäkter. Vid spelårets början fanns ett underskott på 600 000 kr. Trots att man just nu spelar med stor framgång är ekonomin kärv. För att undvika nedläggning till våren behövs dels ett engångsanslag på minst 300 000 kr., dels ett löfte om större fast bidrag till nästa år.

Nu undrar jag: Har statens kulturråd några medel att gå in med i sådana krissituationer?

Anf. 25 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! De medel som kulturrådet förfogar över är de anslag som lämnas till de fria grupperna. Jag vill i det sammanhanget påminna om att vi i årets budget – på förslag av regeringen i budgetpropositionen – har ökat anslagen till de fria grupperna mycket kraftigt. Anslagen ökades med 20 %. För ordningens skull skall jag också nämna – på denna punkt har jag dess värre inte på rak arm tillgång till några siffror – att flertalet fria grupper som i likhet med Skånska teatern arbetar mycket med amatörer också tillgodogör sig andra typer av samhällsbidrag, inkl. statliga, genom folkbildningsanslagen. Detta skall man komma ihåg när man tittar på den totala budgetsituationen.

Skånska teatern är en utomordentligt bra teatergrupp – det vet jag också. Kanske både Margareta Mörck och jag tillhör Skånska teaterns vänner? Jag vet i alla fall att en av oss gör det. Men jag är inte utan vidare beredd att av det skälet säga att någon annan teatergrupp skall avstå från sitt anslag.

Anf. 26 MARGARETA MÖRCK (fp):

Herr talman! Jag skulle till det sista vilja säga: Skånska teaterns företrädare har poängterat för mig att de skulle vara mycket olyckliga om ett tillmötesgående av teaterns anspråk skulle gå ut över bidragen till andra teatergrupper. Jag tror också att Bengt Göransson och jag är helt överens om

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

*Om ett åtgärdsprogram
för rennäringen*

hur angeläget det är att rädda Skånska teatern och låta den leva vidare. Jag tycker det är mycket bra att förhandlingar skall tas upp. Jag anser t. ex. att landstinget skulle kunna gå in med litet mer medel.

I våras hade Angeredsteatern i Göteborg ekonomiska problem, och den fick medel för att fortsätta sin verksamhet. Finns det inte samma möjligheter för Skånska teatern? Den teatern betyder lika mycket för svenskt teaterliv som Angeredsteatern.

Anf. 27 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Skånska teatern och andra teatergrupper har under årens lopp i långt högre grad än andra institutioner fått anslag för investeringar o. d. Det är alltså ytterligare en anslagspost som har kommit till.

Såvitt jag förstår är det i detta ögonblick inte ett investeringsanslag som Skånska teatern behöver – ett anslag som kan ges av lotterimedel –, utan det är ett anslag för att täcka ett uppkommet underskott. Det är alltså en annan typ av bidrag.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1986/87:210 om ett åtgärdsprogram för rennäringen

Anf. 28 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Britta Bjelle har frågat miljö- och energiministern om hon har för avsikt att utforma ett mera övergripande åtgärdsprogram för att så långt som möjligt undvika en liknande renslaktsäsong som höstens.

Frågan har överlämnats till mig.

De renskötande samerna har drabbats hårt av nedfallet från Tjernobyli. Det radioaktiva nedfallet har förorsakat merkostnader och inkomstbortfall för renskötselselföretagen. Staten lovade i våras att stå för dessa kostnader. Så har också skett. Fullt marknadspris betalas för de slaktrenar som inte kan godkännas som livsmedel på grund av för höga halter av cesium. Ersättning utgår också för tidigareläggning av slakt under hösten. Staten betalar vidare kostnaderna för särskild utfodring som skall minska cesiumhalten i renköttet. För de värst drabbade områdena har nya vinterbetesområden ställts till förfogande i Dalarna. Staten betalar kostnaderna för transporten dit.

De vidtagna åtgärderna medför att renägarna väljer ut och låter slakta de individer och det antal renar som skulle ha slaktats under normala förhållanden. Det är därför fel att som Britta Bjelle påstått att rennäringen har blivit nästan totalt utslagen. Huvuddelen av de renar som slaktas nästa år och som berörs av Britta Bjelles fråga torde komma att klara riktvärdet.

Jag har tidigare i veckan meddelat företrädare för samerna att staten även i fortsättningen kommer att ersätta merkostnader och inkomstbortfall till följd av kärnkraftsolyckan. Regeringen har vidare för avsikt att uppdra åt den interdepartementala arbetsgruppen för samefrågor att göra en samlad redovisning av Tjernobyliolyckans konsekvenser för samerna och renskötseln.

Anf. 29 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Det är väl riktigt att rennäringen inte är helt utslagen. Men om man som samerna bedriver en näring och det mesta av det man föder upp inte går att använda som människoföda utan kommer att bli minkföda, har naturligtvis detta stor psykologisk betydelse för vederbörande. Det går givetvis att säga, som statsrådet gör, att rennäringen inte är utslagen på grund av detta – men det beror på hur man värderar människors arbetsinsatser.

I Sverige hade vi före Tjernobylyolucky en gräns på 2 000 becquerel/kg livsmedel. Efter olyckan sänktes gränsen till 300 becquerel/kg. Finland har och har haft 1 000 becquerel/kg, och Norge har nyligen höjt gränsen till 6 000 becquerel/kg.

Man kan fråga sig om inte samernas situation förändras av att högsta tillåtna becquerelhalt har ändrats på detta sätt.

Under höstens slaktperiod fick samerna till att börja med besked inför sarvslakten att de skulle bli skyldiga att kontrollera renköttet. Olika besked lämnades om vilken betydelse nedfallet hade för rennäringen. Sedan fick samerna besked om att renköttet skulle kontrolleras – det kött som kom från området mellan Sirka sameby och Lule älv. Därefter fick de ett nytt besked om att köttet skulle kontrolleras i hela länet, och efter det fick samerna ytterligare besked om att de skulle få extra bidrag om de tidigarelade slakten och slaktade innan renarna hade uppnått erforderlig slaktvikt.

På detta sätt blev slaktperioden mycket osäker.

Det finns ett marknadsråd för renkött. Jag undrar varför man inte kan tänka sig en slaktplan, som detta råd skulle få verkställa.

Anf. 30 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Britta Bjelle och jag är fullständigt överens om att rennäringen är en central fråga och en hörnsten för samekulturen. Vill vi verkligen medverka till goda framtidsutsikter för rennäringen och samekulturen tror jag inte att det bästa sättet är att gå ut med budskapet att rennäringen är utslagen. Det stod faktiskt någonting i den riktningen i Britta Bjelles fråga, och det var därför jag tog upp det.

I övrigt handlar Britta Bjelles fråga om renslakten nästa säsong. Den bedömning vi gör, och som också sameorganisationernas företrädare gjorde vid en överläggning i måndags, är att om vi nu tillsammans utnyttjar de möjligheter som lantbruksstyrelsen och andra instanser anvisat – exempelvis användande av foder som halverar halten av cesium var tolfte dag, flyttning till andra betesmarker osv. – borde vid nästa slaktsäsong, som Britta Bjelles fråga handlar om, huvuddelen av renarna kunna klara riktvärdet. Problemen skulle alltså redan då vara mindre. Det gäller även de psykologiska problemen, som är viktiga och som Britta Bjelle likaledes tagit upp.

Hur det än går med detta har regeringen utfäst sig att i fortsättningen, så länge det behövs, ersätta merkostnaderna.

Anf. 31 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Eftersom staten har åtagit sig att hålla rennäringen skadeslös efter Tjernobylyolucky, så har det onekligen kostat staten en hel del pengar.

Jag såg att i månadsskiftet oktober-november var kostnaden uppe i 24 milj. kr. Och eftersom regeringen borde ha ett ansvar att se till att pengarna används på ett så rationellt och bra sätt som möjligt och att samtidigt bistå samerna för att de skall få en rationell och bra renslakt, förstår jag inte varför man inte kan medverka till att inrätta något organ som ser över hur renslakten skall skötas under nästkommande period.

Jag utgår från att hur man än resonerar kommer ändå den slakt som skall företas nästa år att kontrolleras i någon form. Man kommer säkert att pröva cesiumhalten. Då kunde det vara bra att ha en plan, både för att samerna skall få en rationell renslakt och för att staten skall klara sitt åtagande på ett så bra sätt som möjligt

Anf. 32 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill säga till Britta Bjelle att det finns ytterligare planmässiga idéer om hur man skall få ned cesiumhalten. Det är bl. a. mot den bakgrunden som både regeringen och samerna bedömer att cesiumhalten i de flesta renarnas kött nästa år bör kunna komma under riktvärdet.

Såvitt jag har förstått av den diskussion som pågår mellan de statliga myndigheterna och samernas organisationer är det ett önskemål att man så långt möjligt skall kunna bedriva slakten i vanliga former.

Anf. 33 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Det är klart att samerna vill bedriva renslakten som de tidigare gjort, men som jag skrev i min fråga har marknadsrådet för renkött tagit fram en strukturplan för att rationalisera renslakten. Man hade startat med denna rationalisering i våras innan Tjernobyloolyckan inträffade. Sedan välte olyckan planerna.

Staten, som ändå har ställt mycket pengar till förfogande för rennäringen, skulle kunna medverka till att dra i gång denna rationalisering inför nästa höstslakt.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1986/87:211 om gränsvärdet för cesiumhalten i livsmedel

Anf. 34 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Britta Bjelle har frågat statsrådet Birgitta Dahl om hon har för avsikt att uppta överläggningar med Norge och Finland för att få till stånd likartade gränsvärden för cesiumhalten i livsmedel i de nordiska länderna.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag besvarade förra veckan en fråga av Viola Claesson med delvis likartat innehåll. I det svaret beskrev jag bl. a. hur riktvärdet för cesiumhalten i livsmedel fastställs i Sverige.

I fråga om nordiskt samarbete gäller att det redan i dag finns ett utvecklat samarbete mellan myndigheter i de nordiska länderna. Ett utbyte av detta

slag leder till att de beslutande organen i de nordiska länderna får ett gemensamt underlag för sina ställningstaganden. Det vore givetvis bra om myndigheterna i de nordiska länderna kunde komma överens om likartade riktvärden när man har ett sådant underlag.

Anf. 35 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Som jag nämnde i mitt anförande i anslutning till den föregående frågan tillämpar vi olika riktvärden i Sverige, Norge och Finland. Norge har nu gränsvärdet 6 000 Bq, i Sverige ligger det fortfarande på 300, och i Finland är det 1 000 Bq. En expertgrupp inom EG anser att man skulle kunna ha ett så högt riktvärde som 13 000 Bq för mejeriprodukter och 20 000 Bq/kg för övriga baslivsmedel.

Om jag förstått saken rätt kommer vi i Sverige att ändra våra riktvärden i februari i samband med att EG ändrar riktvärdena. För den oinvidge kan det vara svårt att förstå vilka kriterier som används när man gör dessa ändringar. Jag har nu fått besked om vilka utgångspunkter man i stort tillämpar, men det förefaller säregat att de som bor i Finland, Norge och Sverige anses leva under så olikartade förhållanden att riktvärdena skall behöva variera så som de gör.

Vi har i Sverige efter Tjernobylolyckan varit utsatta för en becquerelhysteri som i många fall haft övertoner. Det skulle vara värdefullt om det nya riktvärde vi får i februari vore något så när i överensstämmelse med riktvärdena i de övriga nordiska länderna. Detta vore värdefullt inte minst ur trovärdighetssynpunkt. Om Sverige, Norge och Finland också i fortsättningen har mycket olika riktvärden skapar det otrygghet och osäkerhet för den enskilda individen. Här i Sverige undrar vi om just vi har ett tillförlitligt riktvärde eller om man över huvud taget kan hysa tilltro till systemet.

För att skapa tilltro till systemet är det angeläget att man försöker komma fram till ett likartat gränsvärde. I svaret sägs bara att det givetvis vore bra om myndigheterna i de nordiska länderna kunde komma överens om likartade riktvärden. Min fråga är: Har regeringen tagit några initiativ för att åstadkomma ett gemensamt riktvärde i Norden?

Anf. 36 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Som Britta Bjelle säkert vet har de nordiska länderna olika system när det gäller beslut i de här frågorna. I Sverige har vi myndigheter som är självständiga och som inte skall agera på direktiv från regeringen utan själva fatta sina beslut. I Norge fattas den här typen av beslut efter regeringsöverläggningar. Norge har helt enkelt ett annat system. Vi respekterar den självständighet som våra myndigheter skall ha. Regeringen kan bara uttala att det givetvis vore bra om man i de överläggningar som myndigheterna har tagit initiativ till kunde komma fram till gemensamma riktvärden.

Men här finns också en annan skillnad, som kan ha påverkat den norska diskussionen. De norska samerna har för sin del ansett att en höjning av riktvärdet gagnar deras intressen även om höjningen bara gäller kött av ren och vilt. De svenska samerna däremot har redovisat ett annat synsätt. De

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

Om distriktsveterinärernas ställning och uppgifter

anser att samma riktvärde bör gälla för alla livsmedel, och då naturligtvis även för renkött.

Våra myndigheter har självfallet fört diskussioner om de här frågorna med organisationerna, och jag utgår från att man fört sådana diskussioner också i Norge. Om man efter hand, när myndigheterna fått ett gemensamt underlag, kan komma fram till likartade riktvärden, vore det naturligtvis bra.

Anf. 37 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Om det i Norge är regeringen och i Sverige myndigheter som tar ställning till de olika riktvärdena, kan man ifrågasätta om regeringen i Norge tar kontakt med de svenska myndigheterna. Jag kan inte förstå annat än att det vore rimligt att de svenska myndigheterna tog kontakt med den norska regeringen. De svenska myndigheterna kunde ju få delta i de överläggningar man har i Norge. Nog måste man väl, trots att man har olika beslutsordningar, kunna åstadkomma en diskussion om den här frågan över gränserna.

Jag tror att det har väldigt stor betydelse inte bara för samerna utan för oss alla att vi får något så när rimliga riktvärden som överensstämmer med varandra. Annars tappar vi tilltron till systemet och till hur man räknar fram riktvärdena. Uppe i Norrbotten, där vi lever så nära den norska gränsen, frågar vi oss vad det är som gör att man på den ena sidan har ett riktvärde på 6 000 Bq och på den andra 300 Bq.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1986/87:213 om distriktsveterinärernas ställning och uppgifter

Anf. 38 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Mats O Karlsson har med anledning av den senaste uppgörelsen mellan jordbruksdepartementet och Lantbrukarnas riksförbund frågat om regeringen har någon avsikt att förändra distriktsveterinärernas roll och möjligheter för dels djurskyddet, dels kvalitetsövervakningen i livsmedelsproduktionen.

Regeringen arbetar på olika sätt aktivt för att förbättra djurskyddet och djurhälsan. Regeringen vill få till stånd en ökad satsning på förebyggande åtgärder. Stora summor satsas på forskning och utveckling för att finna produktionsformer i jordbruket som tar större hänsyn till djur och natur och som tillgodoser konsumenternas berättigade krav på livsmedel av god kvalitet till rimliga priser.

Innebörden av överenskommelsen när det gäller distriktsveterinärorganisationen är att jordbruket accepterar att per den 1 juli 1987 kollektivt finansiera ytterligare 25 milj. kr. per år av kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård. Uppgårelsen gäller för en period om tre år.

Överenskommelsen innebär inte någon förändring i den statliga distriktsveterinärorganisationen. Distriktsveterinärerna kommer att få sin

lön på samma sätt som hittills. Deras verksamhet kommer precis som förut att vara reglerad av statliga bestämmelser.

Vad som är nytt är att den statliga lön som veterinärerna får nu i högre grad skall finansieras genom att kostnaderna för djursjukvården och djurhälsovården på animaliesidan tas ut i samband med prisöverläggningarna mellan konsumenter och producenter.

Överenskommelsen ger ökade möjligheter att tillsammans med producenter och konsumenter arbeta vidare för att förbättra djurskyddet och kvalitetsövervakningen i livsmedelsproduktionen.

Anf. 39 MATS O KARLSSON (s):

Herr talman! Tack, jordbruksministern, för svaret!

Bakgrunden till min fråga är den debatt som uppstod inte minst bland veterinärerna själva och inom deras fackliga organisationer efter uppgörelsen på den här punkten mellan regeringen och Lantbrukarnas riksförbund. Man påstod i den debatten t. o. m. att den nye jordbruksministern vid förhandlingarna hade blivit lurad av bönderna. Skräckbilder uppmålades av distriktsveterinärer som påstods inte våga anmäla vanvård av djur eller som inte kunde säga nej till krav på regelmässig antibiotikabehandling, en behandling med syfte att dölja miljöproblem i djurhållningen och med äventyrliga konsekvenser för livsmedelskvaliteten. Orsaken till en sådan befarad ändrad attityd från distriktsveterinärernas sida skulle vara det ökade beroendet till djurägarna som distriktsveterinärerna skulle hamna i när finansieringen av djurens hälso- och sjukvård förändrades.

Jag kan inte tolka jordbruksministerns svar på annat sätt än som en total dementi av dessa påståenden. De farhågor som har uttalats kan avfärdas. Det är med stor tillfredsställelse som jag noterar att jordbruksministern fäster stor vikt vid dels att vi skall genom förebyggande åtgärder försöka åstadkomma en bättre djurhälsa och en bättre matkvalitet, dels att distriktsveterinärerna även fortsättningsvis skall vara en statligt reglerad, obunden organisation med viktiga uppgifter att verka för bl. a. bättre djurskydd och bättre matkvalitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1986/87:222 om vinterbete i Dalarna för renar från andra delar av landet

Anf. 40 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Rune Ångström har frågat mig om anledningen till att lantbruksstyrelsen har avslagit framställningar från Västerbottens län och Norrbottens län att få sända renar till cesiumfria betesmarker.

Jag vill upplysa Rune Ångström om att regeringen i beslut den 6 november 1986 godkände ett avtal mellan lantbruksstyrelsen och domänverket rörande formerna för upplåtelse av mark för renbete i Kopparbergs län. Uppgiften i Rune Ångströms fråga att lantbruksstyrelsen i ett avslagsbeslut hänvisat till besked från regeringen är felaktig. Regeringen har inte tagit ställning till

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

*Om vinterbete i
Dalarna för renar från
andra delar av landet*

vilka samebyar eller till hur många renar som det skall upplåtas renbete till utanför renskötselområdet. Det är lantbruksstyrelsen som har prövat dessa frågor bl. a. i det beslut som Rune Ångström hänvisar till.

Anf. 41 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Av den tidigare diskussionen med Britta Bjelle har framgått att jordbruksministern ser allvarligt på den situation som samerna har hamnat i. Jag är förvånad över att jordbruksministern helt skjuter över ansvaret för verkställigheten av åtgärderna till lantbruksstyrelsen. På något sätt måste det finnas ett samband mellan uppdragsgivaren, regeringen, och den verkställande parten, lantbruksstyrelsen.

Det förvånar mig att jordbruksministern inte har tagit rätt på av vilka skäl lantbruksstyrelsen har avslagit begäran från Vapstens sameby. Jag tycker att det borde ha varit med i svaret i det här fallet. Det är faktiskt på det sättet, att om inte samerna får hjälp i den här situationen, är denna etniska minoritet dömd att dö och försvinna och därmed också samekulturen.

Transport till bättre betesområden, som jag har tagit upp i min fråga, betraktas av samerna som den enda möjliga vägen att få ned cesiumhalten i renarnas kött och därmed också klara rennäringen. När åtgärderna är ömsesidigt jämförbara ekonomiskt förvånar det mig att lantbruksstyrelsen har sagt nej i det fall som jag har tagit upp i min fråga. Känner inte jordbruksministern till något om skälet till avslag?

Det har i varje fall funnits uppgörelser med markägarna. I ena fallet gällde det en allmänningsskog i Oreälvens dalgång och i det andra Ljusdals revir angående kronoparken i Hamra. Därför är det förvånande att man har kommit till slutsatsen att något stöd inte skall utgå.

Anf. 42 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Vi har som regel att svara på de frågor som ställs, och nu utgick Rune Ångströms fråga från en fullständigt felaktig utgångspunkt, nämligen att det var regeringen som givit besked till lantbruksstyrelsen om hur många renar man skulle tillåta på vinterbetena. Det har regeringen inte gjort, och det var det jag svarade på.

Jag har förstått att lantbruksstyrelsen har haft olika överväganden att göra i fråga om denna försöksverksamhet – av vad lavmarkerna tål, risken för skadestånd från privata markägare, hur risken är för strövreningar om stora anhopningar av renar stannar kvar och skapar problem. Vidare har man haft att ta ställning till vad vägarna tål vid tjällossningen, när tusentals renar skall fraktas, och man har haft att överväga exempelvis synpunkter från lokala organ.

Sedan har lantbruksstyrelsen gjort en bedömning av vad man orkar med i detta första försök. Går försöket bra, hoppas man ju kunna utvidga försöket nästa år. Skulle man misslyckas med det första försöket, tror jag att både Rune Ångström och jag inför nästa år skulle beklaga det. Det är sådana överväganden som ligger bakom lantbruksstyrelsens beslut.

Anf. 43 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Risken för misslyckande då det gäller att transportera renarna till andra betesmarker är minimal i sammanhanget. Jag kan tala om för jordbruksministern att den typen av transporter försiggår varje år inom Västerbottens rennäring från fjällområdet ner till inlandet och kustbygden. Man transporterar numera renarna per bil till bättre betesmark, och det är det systemet man skulle ha i det här fallet också.

Jordbruksministern får verkligen förlåta samerna, som har givit mig uppgiften, och mig också, att vi drar ett streck mellan lantbruksstyrelsen och regeringen. Det är regeringen som lämnar uppdraget till lantbruksstyrelsen att verkställa den här åtgärden. Då antar jag att det finns en kommunikation mellan regeringen och lantbruksstyrelsen.

Anf. 44 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag tycker, förvånansvärt nog tydligen till skillnad från Rune Ångström, att vi i den här frågan bör ha en viss respekt för de överväganden som lantbruksstyrelsen gör. Lantbruksstyrelsen har att sammantaget bedöma olika faktorer – tjällossningen i ett område betydligt längre söderut än vid de vanliga förflyttningarna som Rune Ångström talade om, lavmarkens beskaffenhet i området, lokala synpunkter, riskerna för skadestånd och annat.

Jag är övertygad om att lantbruksstyrelsen önskar vad den säger, nämligen så bra förutsättningar i detta försök, där man tar ut 5 000 renar, att man skall kunna fortsätta om det behövs och kanske utvidga verksamheten nästa år. Man vill inte riskera ett misslyckande så att man skulle stå i en sämre situation nästa år, för då har ingen vunnit något.

Anf. 45 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Med tanke på de undersökningar som samerna själva gjort och de förhandlingar som de haft med markägarna i ärendet tycker jag att den risk jordbruksministern talar om är ganska liten.

Men jag tycker ändå att jordbruksministern har närmat sig frågans kärnpunkt i och med att jordbruksministern redovisat vissa farhågor i sammanhanget. Det gjorde inte jordbruksministern i svaret, och av den anledningen kände jag mig i högsta grad missnöjd med svaret. När man ställer en fråga i riksdagen har man skäl att förvänta sig besked om vad det berör på att en åtgärd inte kan bli genomförd. Det är av den anledningen jag riktade den senare kritiken, att det inte verkade vara någon kommunikation mellan lantbruksstyrelsen som verkställande part och regeringen som uppdragsgivare.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1986/87:225 om antalet polistjänster de närmaste tre åren

Anf. 46 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig om regeringen avser att minska antalet polismanstjänster under de kommande tre åren.

Svaret på Göte Jonssons fråga är nej!

Anf. 47 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret. Det var kort och koncist, men inte särskilt fylligt när det gäller detaljer.

Enligt uppgifter har statens arbetsmarknadsnämnd beräknat, att om rikspolisstyrelsen skall kunna uppfylla de budgetdirektiv regeringen gett för de närmaste tre åren, innebär det att 900 polistjänster kommer att försvinna.

Justitieministern säger att det inte är regeringens avsikt att några polismanstjänster skall försvinna. Det är bra. Men då måste jag fråga: Vad är det för värde med att skicka ut budgetdirektiv som skulle innebära ett försvinnande av 900 polistjänster om detta inte är avsikten? På vilka områden anser justitieministern att rikspolisstyrelsen kan göra besparingar av denna omfattning?

I samband med rapporten har det talats om att göra större polisdistrikt, att på annat sätt göra personalomflyttningar, och det har redovisats vissa andra resonemang.

Är det enligt justitieministerns uppfattning möjligt att göra besparingar på andra områden än personal och tjänster i rikspolisstyrelsen och polisens verksamhet i samband med budgetdirektiven?

Det är trots allt så, att brottsutvecklingen är skrämmande i vårt land. Den statistik som statistiska centralbyrån redovisar för det senaste halvåret är skrämmande. Brott mot förmögenhet har ökat med 22 %. Misshandelsbrotten har ökat med 11 %. Våldtäkterna har ökat med 14 % osv. Det är en mycket negativ utveckling. Hur skall man kunna göra besparingar inom polisen i den omfattning budgetdirektiven ger vid handen, när vi har en sådan skrämmande utveckling av rättstryggheten i vårt land?

Anf. 48 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göte Jonsson redovisar vilka konsekvenser det skulle bli om man tillämpade det s. k. huvudalternativet, minus 2 %, över hela anslaget. Regeringens bedömning i detta hänseende kommer att redovisas i budgetpropositionen såvitt avser nästa budgetår.

Jag vill nämna i sammanhanget att polisväsendet under den senaste tiden inte någon gång behövt tillämpa huvudalternativet.

Inför en eventuell ytterligare replik från Göte Jonsson vill jag också säga att vi lämpligen bör vänta med diskussion om användning av polisens resurser för nästa budgetår till dess budgetpropositionen föreligger på riksdagens bord.

Anf. 49 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag anser att det finns anledning att diskutera frågan om rättstryggheten i vårt land inte bara i samband med budgetpropositionen utan även under löpande budgetår om utvecklingen är mycket alarmerande. Jag menar att utvecklingen är alarmerande. Under sommaren har det redovisats att bl. a. våldsbrotten har ökat mycket kraftigt.

Jag måste åter ställa frågan till justitieministern: Vilken anledning finns det att skicka ut budgetdirektiv som regeringen redan från början anser att rikspolisstyrelsen inte kan uppfylla? Rikspolisstyrelsen och svensk polis arbetar i dag under hårt ansträngda förhållanden. Varför skall de då behöva att utifrån av regeringen givna budgetramar knäpa med nedskärningar som är omöjliga och som inte stämmer med regeringens mål? Det är ett meningslöst arbete.

Det måste väl vara riktigt att redan från början, då regeringen ger budgetdirektiven, låta direktivgivningen omfattas av större realism, så att ämbetsverken slipper arbeta utifrån felaktiga direktiv.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på frågorna 1986/87:163 och 164 om tekoindustrin

Anf. 50 Ståtsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Hans Nyhage har ställt två delvis sammanhängande frågor till mig. Den ena avser åtgärder för tekoindustrin och den andra denna industris framtid. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Låt mig först slå fast: Jag tror på svensk teko. Det har ägt rum en positiv utveckling inom tekoindustrin. Med fortsatt satsning på design, kvalitet och teknik har svensk tekoindustri definitivt en framtid.

Det finns ett kunnande inom denna bransch, som dock måste utvecklas och tillvaratas mer än tidigare. Det finns duktiga designers i Sverige, och tillverkarna är kvalitetsmedvetna. Det finns en teknisk kompetens som kommer att utvecklas ytterligare när det produktionstekniska tekocentret i Borås startar sin utbildningsverksamhet under våren 1987.

Men vi får inte blunda för att det inom tekoindustrin fortfarande finns omställningsproblem. Den svenska tekopolitikens syfte är att skapa en livskraftig industri som kan stå på egna ben. Regeringen har under åren stött den svenska tekoindustrin med en rad olika åtgärder. Det industripolitiska stödet har utformats som branschstöd i form av effektivitetshöjande och marknadsstödande åtgärder. Under en följd av år har det också utgått ett särskilt sysselsättningsbidrag för tekobranschen, det s. k. äldrestödet. Fr. o. m. innevarande budgetår har medlen för det arbetsmarknadspolitiska stödet för utbildning i samband med rekrytering fördubblats till 20 milj. kr. per år. Det redan nämnda produktionstekniska centret i Borås får 5 milj. kr. detta budgetår och 2 milj. kr. nästa budgetår. Därutöver utgår medel till utrustning för tekoutbildning vid högskolan i Borås.

På det handelspolitiska området har lågprisimporten begränsats genom bilaterala textilbegränsningsavtal inom ramen för det internationella multifi-

beravtalet. Ett visst importskydd för svenska tekovaror kommer att finnas även under de närmaste åren men anpassas till det verkliga skyddsbehovet för olika tekovaror.

Det samlade resultatet av dessa åtgärder har visat sig i en stabilisering inom tekoindustrin. Jag är övertygad om att vi nu är inne på rätt väg.

Anf. 51 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, men genom att två frågor har sammanslagits i ett svar förlorar jag hälften av min debattid, vilket rimligen inte kan stämma med intentionerna med frågeinstitutet. Jag finner denna åtgärd högst anmärkningsvärd.

Mina frågor ställdes mot bakgrund av gjorda uttalanden i pressen, vilka mig veterligt inte har dementerats. Det svar jag nu fått har ett helt annat anslag, vilket jag givetvis hälsar med tillfredsställelse.

Riksdagen har beslutat att de statliga åtgärderna för tekoindustrin skall ha den inriktningen att målet skall vara en svensk marknadsandel för tekovaror på hemmamarknaden om minst 30 %. Det ankommer på regeringen att verka så att riksdagens beslut förverkligas. Detta har bevisligen inte skett i detta fall, vilket i all synnerhet gäller på konfektionssidan där den inhemska andelen nu är nere i ca 10 %.

Skulden för detta misslyckande tycks statsrådet, av tidningsuttalanden att döma, lägga helt på tekoindustrin. En så grav och felaktig anklagelse kunde bara inte få stå oemotsagd. Verkligheten är ju den att de statliga åtgärderna inte varit tillräckliga. Det är således regeringspolitiken som i hög grad bär ansvaret för misslyckandet att nå 30-procentsmålet. Och inte blir det bättre av att vi tydligen inte ens skall utnyttja den rätt vi har inom ramen för internationella avtal att skydda vår egen tekoindustri för en ohejdad lågprisimport. Här delar jag dock helt statsrådets uppfattning om att fällen skall sitta där den skall och därtill fast. Detta bör textilimportörerna ta fasta på i sin ovederhäftiga kamp mot svensk tekoindustri.

Statsrådet har vidare tidigare uttalat att svensk tekoindustri är gammal och behöver förnyas, att den inte förstått att omstrukturera sig och rationalisera och att det brister i kvaliteten till men i den internationella konkurrensen.

Hur kunde statsrådet tillåta sig att göra ett sådant uttalande som självfallet togs illa upp inom tekobranschen? Hur många tekoindustrier har statsrådet besökt? Välkommen till Sjuhäradsbygdén och studera våra företag där, så kan statsrådet på ort och ställe ta del av hur det verkligen förhåller sig och därmed komma till insikt om hur felaktiga dessa påståenden är.

Härutöver måste man emellertid fråga sig hur det är med samstämmigheten inom regeringen. Industriminister Thage Peterson har ju vid upprepade tillfällen varit närmast lyrisk i sin beskrivning av tillståndet i tekoindustrin. Enligt industriministern är dess situation stabil. Den kan väl hävda sig i konkurrensen. Den är en framtidsbransch. m. m., m. m.

Dessa uttalanden går stick i stäv mot de uttalanden som statsrådet Gradin har gjort. Nu är min stilla undran: Vems uppfattning gäller i regeringen?

Anf. 52 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! För det första: Jag tror att det bästa är att debattera när man får lyssna på vad folk verkligen säger. Jag tror att Hans Nyhage, som är en erfaren riksdagsledamot, också tycker att man inte skall debattera vad som står i tidningar utan att man skall fråga folk vad de har sagt. Och mina åsikter om tekoindustrin har jag framfört här i kammaren.

För det andra: Mina åsikter om tekoindustrin avviker varken från industriministerns eller från min företrädares åsikter. Svensk tekoindustri har under senare år haft en positiv utveckling jämfört med hur det var under 70-talet. Produktionen inom tekoindustrin har ökat, nedgången inom konfektionsbranschen har planat ut, exporten har haft en uppgång och sysselsättningen har stabiliserats. Men trots denna positiva utveckling vill jag understryka att det är absolut nödvändigt att fortsätta att satsa på teknisk utveckling, kvalitet och design för att än mer förbättra konkurrenskraften när det gäller tekovaror.

För övrigt, herr Nyhage, har jag besökt många tekoindustrier.

Anf. 53 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Det sista som Anita Gradin sade var trevligt – fortsatt med detta!

Om statsrådet verkligen har gjort besök på tekoindustrier borde inte uttalandena ha blivit sådana som de blev. När man nu läser i pressen vad ett statsråd säger och dessa uttalanden har en så klart negativ inriktning reagerar man, i all synnerhet som uttalandena inte dementeras i pressen. Det är väl ändå självklart att om man blir feltolkad i pressen försöker man rätta till det i samma press, men detta har mig veterligen inte skett i detta fall.

Nu säger jag om igen, herr talman, att jag i det svar som jag har fått ser att statsrådet så att säga vill ta tillbaka de gjorda uttalandena, och det gläder mig. Uppenbarligen är det på det sättet att det har gjorts oerhörda satsningar inom svensk tekoindustri från branschens egen sida. Den har verkligen förnyat sig. Man har en design av mycket hög kvalitet osv. Därför känns det obehagligt när sådana här felaktiga påståenden förs fram – påståenden som mig veterligen inte har dementerats förrän just nu.

Anf. 54 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Jag föreslår fortfarande att vi debatterar mellan människor och inte debatterar vad som eventuellt har skrivits i olika pressammanhang. Det är nämligen omöjligt att varje gång tillrättalägga vad som står i tidningar. Det tror jag att Hans Nyhage också har erfarenhet av.

Anf. 55 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag tycker att det är riktigt att vi skall debattera med varandra på detta sätt – det är värdefullt och bra att vi gör det. Men det är ändå alldeles uppenbart, att när pressen återger uttalanden som är så kvalificerat negativa och som strider mot verkligheten framstår det som högst anmärkningsvärt att de inte dementeras på just det ställe där de har förts fram.

Jag tycker att det är en rimlig begäran att så sker. När jag inte har sett en

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

*Om Irans innehav av
viss svensk luftvärns-
robot*

*Om miljöproblemen
vid viss planerad bil-
produktion i Malmö*

sådan dementi ställer jag mina frågor, och nu har jag fått svar, vilket jag tackar för.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1986/87:226 om Irans innehav av viss svensk luftvärnsrobot

Anf. 56 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat mig vad regeringen vet om Irans eventuella innehav av Bofors luftvärnsrobot Robot 70.

De svenska bestämmelserna för export av krigsmateriel är mycket restriktiva. I enlighet med de riktlinjer som fastslagits av riksdagen beviljas inte exporttillstånd till stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat. Regeringen har följaktligen inte meddelat exporttillstånd till Iran efter krigsutbrottet mellan detta land och Irak.

Under senare år har det ett flertal gånger cirkulerat uppgifter om att Iran skulle ha tillgång till det svenska luftvärnssystemet RBS 70. Frågan är för närvarande föremål för polisutredning.

Anf. 57 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är beklämmande att undanflykterna tydligen fortsätter, trots att vi har fått en ny utrikeshandelsminister. Jag har frågat: Vad vet regeringen om Irans eventuella innehav av Bofors luftvärnsrobot Robot 70? Jag kräver att jag får svar på den frågan, inte något annat. Jag är inte emot att det nu finns en polisutredning om hur Robot 70 har kommit till Iran och om Bofors är inblandat. Men, Anita Gradin, jag har inte frågat om det. Jag har ställt en mycket klar fråga, och jag vill ha ett svar på frågan: Vet regeringen om Robot 70 finns i Iran i dag, eller vet regeringen det inte?

Låt oss inte upprepa historierna om Dubai och Bahrein, då Singapore bröt mot slutförbrukarintyget och vidareexporterade, trots att man inte fick göra det. Då var det undanflykter från regeringen, från UD, från Bofors osv. tills bevis på bevis lades fram och man tvingades erkänna att Robot 70 fanns i Dubai och Bahrein, exporterad dit via Singapore. Det har polisutredningen visat, så det är klart.

Låt oss nu få ett klart svar på frågan: Vet regeringen om Robot 70 finns i Iran, eller vet regeringen det inte?

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1986/87:190 om miljöproblemen vid viss planerad bilproduktion i Malmö

Anf. 58 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om industridepartementet var medvetet om att Saabs lokalisering till Kockumsområdet i Malmö

kunde innebära problem avseende möjligheterna att uppfylla gällande miljölagstiftning.

Frågor om miljöpåverkan av industriell verksamhet prövas i första hand av koncessionsnämnden för miljöskydd. Industridepartementet har inte föregripit denna prövning genom egna bedömningar i samband med att Saab-Scania AB:s planerade etablering av biltillverkningen i Malmö diskuterades.

Anf. 59 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

I början av året gjorde statsrådet stort nummer av att man som kompensation för nedläggning av delar av Kockums i Malmö skulle etablera en bilfabrik nära Kockumsområdet. I efterhand har vi fått reda på att det här startats en miljödebatt och att statliga miljömyndigheter har uttryckt stor tveksamhet. Man har t. o. m. sagt att man vill stoppa verksamheten.

Säkert tycker fler än jag, herr talman, att det är förvånansvärt att regeringen först slår på stora trumman och att en statlig myndighet sedan säger: Så här får ni inte lov att göra, så här kan ni inte bygga. Det är faktiskt förvånansvärt också med tanke på att Kockums tidigare släppt ut betydligt mer än vad Saab beräknas göra framöver.

Till sist, herr talman! Vi har en borgerlig majoritet i Malmö. Vi tycker det är positivt att Saab ges möjlighet att etablera sig i kommunen som kompensation för bortfallet av arbetstillfällen på Kockums. Men det hade varit trevligt om vi hade fått beskedet av regeringen att frågan var löst så att det var helt OK på miljösidan.

Samtidigt vill jag uttrycka en from och stilla förhoppning om att den här satsningen skall försvaras och försvaras på ett bättre sätt av statsrådets partikolleger nere i Malmö – de gömmer sig nämligen i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1986/87:229 om sysselsättningen i Hällefors

Anf. 60 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Karl-Erik Persson har frågat mig om jag är beredd att medverka till att sysselsättningen i Hällefors kan räddas.

Bakgrunden till frågan är situationen vid Ovako Steels anläggning i Hällefors.

I januari 1986 tillkännagav SKF Steel sina planer på att lägga ner en av sina två metallurgier, nämligen den i Hällefors.

I början av april offentliggjordes ett planerat samgående mellan svenska SKF Steel och finska Ovako till ett nytt bolag, Ovako Steel AB. Genom beslut den 9 oktober 1986 lämnade regeringen erforderligt förvärvstillstånd för sammanslagningen.

Enligt vad jag erfarit har MBL-förhandlingar nu slutförts rörande framtiden för metallurgin i Hällefors. Beslut har fattats om att stegvis avveckla metallurgin så att denna slutligen upphör någon gång under åren 1990–1991. Ca 200 personer beräknas då bli berörda.

I samband med förvärvsprövningen förklarade ägarna sig villiga att i god tid planera näringslivsfrämjande och sysselsättningsskapande åtgärder för att minska de negativa sysselsättningseffekterna vid en eventuell framtida nedläggning av metallurgin i Hällefors.

Jag förutsätter därför att Ovako Steels ägare, SKF, Wärtsilä och Fiskars, gör alla ansträngningar för att lindra negativa effekter av den nu beslutade nedläggningen av metallurgin. Genom att detta beslut fattats så lång tid i förväg bör det finnas goda förutsättningar för företagen att planera åtgärder som kan skapa ersättningssysselsättning, bl. a. genom investeringar i Hällefors.

Anf. 61 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka industriministern för svaret. Det var egentligen inte det svar som jag hade väntat mig. Enligt min fråga har ju regeringen varit med när sammanslagningen ägde rum, men sysselsättningseffekterna verkar beröra mycket mer än metallurgin.

Jag har ställt frågan mot bakgrund av den oro som spritts i Hällefors. Människorna där är vana att ta emot både negativa och positiva beslut. Men de vill ju ha besked, och nu vet ingen vad beskedet kommer att gå ut på.

Det är min förhoppning att man från industridepartementets och industriministerns sida skall klargöra vad som kommer att hända i kommunen, som drabbas av dessa – som det heter – strukturomvandlingar. När man är med och godkänner ett sådant avtal som i detta fall måste det kunna ställas garantier för att arbetstillfällena inte försvinner.

Jag vill påpeka att industriministern i en interpellationsdebatt för en månad sedan med Bengt Wittbom sade:

”Jag ämnar stå upp i denna kammare till försvar för Örebro län, för människorna i Ljusnarsberg, Hällefors, Lindesberg, Degerfors och Karlskoga, för att ta några exempel från Örebro län. Jag kommer att hävda att deras hemlän skall få utvecklas.”

Men då måste industriministern börja att arbeta för dessa grupper. Annars kan det gå så att när industriministern skall ta upp kampen, då finns det ingenting att kämpa för – eftersom storkapitalet har lagt ned sin verksamhet i de berörda kommunerna.

Anf. 62 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Börja kämpa, sade Karl-Erik Persson. Jag undrar om han inte har hört talas om de två Bergslagspaket som jag lagt fram för riksdagen.

Anf. 63 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag är väl medveten om Bergslagspaketen och också om vad de innehåller. I stort sett är det öronmärkta pengar, och de skall fördelas på sju län och 23 kommuner. Skall man ha en rättvis fördelning till alla dessa kommuner blir det inte många kronor – pengarna skall ju fördelas på tre år också.

Räknar man något litet på detta när det gäller de sysselsättningsskapande åtgärderna finner man att det rör sig om 2 milj. kr. på varje kommun, om

pengarna fördelas rättvist. Då kan man fråga sig: Är det tillräckligt för att rädda sysselsättningen i Hällefors?

Såvitt jag vet kommer en delegation från Hällefors metallfack att ställa ungefär samma frågor. Jag hoppas att det då ges bättre svar än det jag fått här i kammaren av industriministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1986/87:129 om ersättningen för vissa markskador

Anf. 64 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Ivar Virgin har frågat mig när ett ärende avseende elva lantbrukare i Falköpingstrakten som drabbats av skador på jordbruksmark efter ett skyfall i maj 1983 kommer att avgöras och vilka ersättningsprinciper som kommer att tillämpas.

Riksdagen fastställde den 1 december 1983 (prop. 1983/84:6, BoU 6, rskr. 41) principer för ersättning från staten till följd av naturolyckor. Principerna innebär att enskilda kan få viss ersättning från staten för skada efter naturolycka som det inte går att försäkra sig mot och som inte ersätts enligt andra särskilda ersättningsssystem. I bl. a. hem- och lantbruksförsäkringarna ingår numera ett obligatoriskt heltäckande skydd.

För skador som inträffade före den 1 januari 1984, då principerna började tillämpas, har regeringen lämnat ersättning med utgångspunkt i omständigheterna i det särskilda fallet.

Ärendet med de elva lantbrukarnas ansökningar om ersättning bereds för närvarande inom regeringskansliet, och jag kan därför inte kommentera det. Avsikten är att ärendet skall avgöras inom kort.

Anf. 65 IVAR VIRGIN (m):

Herr talman! Jag vill tacka försvarsministern för svaret och samtidigt hälsa honom välkommen hem efter resan till Libanon. Jag är övertygad om att försvarsministern har gjort vad han kan för att förbättra säkerheten för svenska FN-soldater i denna oroliga del av världen.

Anledningen till min fråga är närmast att jag tycker det är rimligt att detta ärende nu avgörs snabbt. Det är mer än tre år sedan händelsen som orsakade dessa svåra markskador på gårdar i Falköpingsområdet inträffade. Jordbrukarna där drabbades av något som man skulle kunna kalla för en snabb tvångsförsäljning av delar av marken när jorden flöt i väg – en tvångsförsäljning som dess värre inte gav någon likvid. Det framgår av den digra utredning som gjorts att markskadorna var betydande och att skördenivån därför avsevärt sjunkit på den skadade arealen.

Jag tycker att de ersättningar som utgår bör vara skattefria, eftersom de snarast utgör kompensation för en långsiktig värdeförlust. Lantbruksstyrelsens yttrande ger stöd för den uppfattningen. Man kallar skadan för egendomsskada, och man gör en utvärdering av förändringen i gårdarnas avkastningsvärde. Jag hoppas att försvarsministern kan verka för att ersättningen behandlas enligt dessa grunder.

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

*Om bemanningen vid
sambandscentralen i
Gryt*

Det kan vara svårt för en oinvidig att ha en bestämd uppfattning om ersättningsnivån. Jag hoppas emellertid att det sker en noggrann och rättvis prövning från departementets sida.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1986/87:179 om bemanningen vid sambandscentralen i Gryt

Anf. 66 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Anna Wohlin-Andersson har frågat mig om regeringen kommer att beakta de försvarspolitiska aspekterna vid sitt ställningstagande till fortsatt bemanning vid sambandscentralen i Gryt.

Frågor om tullverkets sambandscentral i Gryt har diskuterats i kammaren tidigare, senast den 16 oktober i år. Vid det tillfället framhöll finansministern att en försöksverksamhet med regional ledningscentral i östra tullregionen genomförs enligt riksdagens beslut. Finansministern utlovade att tullverkets rapport om försöksverksamheten skulle gå ut på remiss till berörda intressenter. De försvarspolitiska synpunkterna kommer härigenom att finnas med när regeringen senare har att pröva ärendet.

Jag kan tillägga att handläggningen av frågor om personalinskränkningar vid bl. a. tullverkets sambandscentraler regleras i förordningen om handläggning av vissa personalfrågor i statlig verksamhet utmed rikets kuster. Av förordningen framgår att innan personalinskränkning genomförs skall myndigheten inhämta länsstyrelsens yttrande. Länsstyrelsen skall i sin tur låta bl. a. överbefälhavaren yttra sig över den planerade åtgärden. Den försvarspolitiska aspekten är alltså väl tillgodosedd vid handläggningen av denna fråga.

Anf. 67 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Orsaken till att jag tagit upp frågan om sambandscentralen i Gryt igen är dels att jag anser att denna fråga är bedrägligt skött, dels att den också har viktiga försvarspolitiska aspekter.

Överste Ringh vid I 4 har gång på gång slagit larm. Han säger: "Från försvarssynpunkt är utvecklingen alarmerande. Samtidigt som marinen och armén ökar sina insatser i kustbandet redan i fredstid sker en reell minskning av närvaron inom den statliga myndighet som har huvudansvaret för kustbevakningen."

Sambandscentralens folk och militära myndigheter har etablerat ett fint samarbete. Länsstyrelse, polis och landsting är också engagerade. Som försvarsministern väl vet har hotbilden i Östersjön bara ökat. Olovliga civila båtar, främmande militär verksamhet, smuggling och industrispionage gör att vi behöver *ökad* kontinuerlig närvaro i kustbandet även söder om Landsort. I stället får vi uppleva att en modern fungerande sambandscentral skall hållas stängd alla lördagar, söndagar och helgdagar samt vardagar mellan kl. 15.30 på eftermiddagen och kl. 8.00 på morgonen.

Hur kan man lämna ostkusten så sårbar? Varför skulle en fiende slå till just mellan Landsort och Gävle när hela Bråviken, Slätbaken och Valdemarsviken ligger öppna? Och varför skulle en fiende angripa just på kontorstid?

Försvarsministern säger i svaret: "De försvarspolitiska synpunkterna kommer härigenom att finnas med när regeringen senare har att pröva ärendet."

Betyder det att försvarsministern här och i dag klart kan deklarerat att vad som nu pågår i Gryt är en försöksverksamhet som opartiskt skall redovisas och utvärderas, innan den nuvarande avbemanningen eventuellt blir konstant? Den frågan är nog både länsstyrelse och militära myndigheter tillsammans med mig intresserade av att få svar på.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1986/87:206 om asbestisoleringen i marina fartyg

Anf. 68 Försvarsminister ROINE CARELSSON:

Herr talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig om vilken kartläggning som har skett av de fartyg som har haft asbestisolering och vilka åtgärder som har vidtagits för att sanera dessa.

Asbest förekommer som värmeisolering i fartyg. År 1976 förbjöds i huvudsak all användning av asbest.

Örlogsfartyg som är byggda efter år 1974 har inte asbest som värmeisolering. Under hösten 1984 påbörjade chefen för marinen en inventering av asbestförekomst på örlogsfartyg. Inventeringen är nu genomförd. Samtidigt gjordes kontrollmätningar av förekomsten av asbestdamm. Det har därvid konstaterats att de hygieniska gränsvärdena inte har överskridits.

Sanering av asbest har påbörjats beträffande kustartilleriets fartyg, och beslut om åtgärder för flottan kommer att fattas inom kort. Saneringen beräknas vara klar i början av 1990-talet.

Åtgärdsprogrammet har godtagits av tillsynsmyndigheterna och av parterna i fartygsmiljönämnden där Sveriges centrala värnpliktsråd ingår.

Anf. 69 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Först vill jag tacka försvarsministern för svaret.

Det är bra att en inventering sker av fartyg med asbestisolering och att man nu sätter in åtgärder för att sanera dessa fartyg. Av svaret framgår att kontrollmätningar skett och att uppmätta värden inte överskridit det tillåtna.

Nu är det emellertid så att enbart en mätning har skett per fartyg sedan kontrollen påbörjades 1984. Nej, detta är inte helt korrekt – på vissa fartyg har kontrollmätningar skett efter utförda reparationer, enligt informationer jag fått. Kontrollmätningarna har gjorts av Statshälsan, vars resurser bara räckt till denna enda mätning.

Efter vad jag förstått finns det en viss oro bland de värnpliktiga befäl som vistas och bor på fartyg med asbestisolering över risken att andas in de skadliga asbestfibrerna, som vi i dag vet kan leda till bl. a. cancer.

Besättningarna vet inte heller säkert vilka fartyg som har asbestisolering.

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

*Om förvaringen av
vapen m. m. i militära
förråd*

Alla är nämligen inte ordentligt märkta. Oron beror också på att den isolering som täcker asbesten lätt tycks gå sönder. Reparationer utförs inte heller alltid omedelbart när skadan uppstår. Exempelvis vid skjutning kan höga halter uppträda, beroende på att asbest förekommer i närheten av pjäsen.

Med anledning av den oro som framförts till mig vill jag ställa en följdfråga: Är försvarsministern beredd att verka för att totalmärkning sker av de båtar som har asbestisolering och för att tätare mätkontroller sker? För detta fordras, såvitt jag förstår, ökade resurser till Statshälsan.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på frågorna 1986/87:214 och 216 om förvaringen av vapen m. m. i militära förråd

Anf. 70 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Görel Bohlin har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att förvaring av vapen och utrustning i mobiliseringsförråd skall ske betryggande. Ylva Annerstedt har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att göra förvaringen av vapen, ammunition och annan utrustning säkrare. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Frågorna är ställda mot bakgrund av sprängningen av ammunitionsförrådet i Järna. Det är naturligt att denna händelse tilldrar sig uppmärksamhet, inte bara i massmedia utan också här i riksdagen. Inbrott i eller sabotage mot militära vapen- och ammunitionsförråd, och förlusten av denna typ av materiel, kan inte tolereras.

För att nå en hög säkerhet vid en mobilisering av försvarsmakten har vi valt att lagra vapen, ammunition och annan utrustning i mobiliseringsförråd som ligger spridda i hela landet. Detta har medfört att risken för inbrott i eller sabotage mot enstaka förråd inte har kunnat elimineras helt.

Möjliga åtgärder är, på kort sikt och med nu tillgängliga resurser, främst en ökad tillsyn av befintliga förråd. Jag har inhämtat att de ansvariga myndigheterna vidtar sådana åtgärder.

Åtgärder som ger ett fullständigt skydd är mycket tids- och resurskrävande. Endast begränsade resurser härför är avdelade i överbefälhavarens planer. Jag avser att begära ett kompletterande underlag i denna fråga från överbefälhavaren och räknar med att regeringens ställningstaganden kommer att redovisas i försvarsbeslutspropositionen i mars 1987.

Anf. 71 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag tänker ta upp två aspekter på problemen: Var hamnar vapnen och hur snabbt kan förråden förbättras? Vilka är kostnaderna och därmed effekterna för försvaret?

Under 1980-talet har ett mycket stort antal inbrott skett i vapenförråd, ca 300 per år. Det är pistoler och gevär, k-pistar, automatgevär, kulsprutor och granatgevär, handgranater, sprängdeg, sprängpatroner och stubintråd –

15 000 sprängämnesladdningar på 15 år och 100 000 sprängkapslar.

Svensk vapenmateriel har hittats i samband med terroraktioner i Frankrike. Detta är allvarligt, och det framgår ju av svaret att även försvarsministern anser det. Stulna svenska vapen används vid brott av skilda slag och säljs tydligen på en svart internationell marknad.

Det finns gamla, svårbevakade – så att säga inbrottsvänliga – förråd och nya, bättre skyddade med andra lagringsmetoder. I vilken takt, försvarsministern, kan de gamla förråden förbättras och ersättas?

Sprängningen av Järnaförrådet kostar ca 20 milj. kr. Inbrott och stölder kostar åtskilliga miljoner. Därtill kommer kostnader för förnyelse av vapenförråd och för skärpta bevaknings- och förvaringsregler. Det tar tid att förnya materielen.

Hemvärnet har länge beklagat sig över att ha otillräckligt med materiel och omodern utrustning. Utrustningen skall dock förbättras successivt. De värnpliktiga får av besparingsskäl prova skarpa vapen bara en gång under värnpliktstiden.

Hur återverkar svinnet i förråden och kostnaderna för förnyelse av utrustning och för försening på våra värnpliktigas och hemvärnets utrustning? Kan det bli så, försvarsministern, att vi inte hinner eller inte får råd att förnya utrustningen och att vi – om något händer – tvingas skicka ut eliten av våra unga män med för dålig utrustning?

Anf. 72 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Det angrepp mot mobiliseringsförrådet i Järna som inträffade för någon tid sedan är ju bara *ett* av många inbrott och inbrottsförsök i våra militära förråd. Att inbrottet har blivit så uppmärksammat beror ju bara på att det orsakade en så kraftig explosion att det mesta av omgivningen blåstes bort.

I Sverige finns ca 3 000 mobiliseringsförråd utplacerade, av förklarliga skäl långt från bebyggelse. Jag inser att det inte är möjligt att ha vakter utplacerade överallt. Men någon form av bevakning måste man väl ändå kunna åstadkomma.

Varför finns det t. ex. inte TV- eller signalbevakning inne i förråden för att tjuvar eller sabotörer åtminstone inte skall kunna arbeta ostört hur länge som helst?

Är verkligen konstruktionen av förråden den bästa, eller kan en annan typ av konstruktion bättre stå emot inbrottsförsök? Görel Bohlin har nämnt svårigheterna med att svenska vapen är på drift över hela Europa.

Förutom mobiliseringsförråden finns det nästan lika många ammunitionsförråd med attraktivt innehåll. Försvarsexperter hävdar att den allra första tiden efter ett fientligt angrepp på Sverige är av utomordentligt stor betydelse för våra möjligheter att försvara oss. De mobiliserades förmåga att fullgöra sina uppgifter blir ju omintetgjord, om förråden är länsade när de kommer dit.

Försvarsministern säger att ansvariga myndigheter vidtar åtgärder för att öka tillsynen. Då vill jag fråga: När kommer den här tillsynen att så att säga träda i kraft, och gäller det alla förråd? Nog måste det väl vara billigare att bevaka förråden än att ta de förluster som inbrotten faktiskt orsakar.

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

Om trafiken med långtradarlastbilar från öststaterna

Anf. 73 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Låt mig först understryka att Görel Bohlin, Ylva Annerstedt och jag har precis samma intresse – att skapa största möjliga säkerhet kring våra mobiliseringsställen och mobiliseringsförråd. I det sammanhanget råder inga delade meningar.

Sedan vill jag återigen framhålla att jag avser att begära ett kompletterande underlag från överbefälhavaren för att bättre kunna bedöma det här. Jag räknar med att återkomma till riksdagen under nästa år med eventuella förslag till åtgärder.

Anf. 74 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Som Ylva Annerstedt sade är länsade förråd inte något bra utgångsläge inför eventuella orostider. Situationen är oroande. Det tyder dagens frågor till försvarsministern på.

Jag vill tillägga en fråga. Ser försvarsministern något samband mellan stölder i vapenförråd, sprängning och sprängningsförsök – det har varit ett i Värmland nyligen –, ubåtar som stryker omkring i skärgården, tavelförsäljare som registrerar flygvapenpiloter, och nu långtradarare från öst med yrkesmilitärer som förare som antecknar vägars framkomlighet, militära förråds belägenhet m. m.?

Herr talman! En förstärkning av försvarets resurser i flera avseenden tycks för mig vara en mycket akut angelägenhet.

Anf. 75 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Försvarsexperterna säger att 24 timmar är den tidsgräns under vilken Sverige måste mobilisera för att kunna klara ett fientligt anfall och någorlunda kunna klara säkerheten. Jag tycker det är angeläget att före mars nästa år få några synpunkter på hur förråden skall kunna bevakas bättre. Det måste ju vara bättre ekonomi – bättre utnyttjade resurser – att lägga någonting på bevakningen än att ta de stora förluster som vapeninbrotten innebär.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på frågorna 1986/87:217 och 232 om trafiken med långtradarlastbilar från öststaterna

Anf. 76 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Gudrun Norberg har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta beträffande trafiken med ryska och östtyska långtradarlastbilar i Sverige.

Göthe Knutson har frågat vilka åtgärder jag har vidtagit eller har för avsikt att vidta med anledning av sådan trafik från Sovjetunionen och andra östländer.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Låt mig först slå fast att Sverige är ett öppet samhälle i vilket utlänningar i princip har samma rätt som svenskar att röra sig fritt.

Självfallet måste vi dock skydda uppgifter som rör förhållanden, vars

uppenbarande för främmande makt kan medföra men för rikets försvar. Det innebär att vi genom särskilda åtgärder skyddar objekt som är av betydelse för totalförsvaret eller för rikets säkerhet i övrigt.

Vidare finns inom delar av landet som är särskilt viktiga ur försvarssynpunkt s. k. skyddsområden, till vilka utläningar inte har fritt tillträde. Tillsynen av att obehörigt tillträde inte sker ligger i första hand på polisen som för övrigt också ansvarar för att spioneri och olovlig underrättelseverksamhet inte bedrivs i landet. Försvaret å sin sida ansvarar för den direkta bevakningen och tillsynen av sina anläggningar.

Bestämmelserna om militära skyddsområden har nyligen setts över av utredningen om tillträdeskydd (SOU 1986:7). Utredningens förslag bereds för närvarande i regeringskansliet. Under utredningens fortsatta arbete övervägs vissa frågor som rör det närmare skyddet av områden som är av betydelse för rikets försvar.

Några särskilda åtgärder från regeringens sida mot just utländska lastbilar anser jag inte påkallade.

Anf. 77 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Svaret lugnar mig emellertid inte ett enda dugg, utan tvärtom.

Ett kort panorama på stora tidningsrubriker – bara under de allra senaste dagarna:

”Mobförråd kartläggs från lastbil.”

”Östlastbilar på spaningsturer.”

”Hemliga militära anläggningar kartläggs.”

”200 fordon från öst.”

”De rullande spionskeppen.”

”Sovjetchaufför var pansarchef.”

Ett kort citat ur en artikel:

”I tisdags, den 25 november, observerades en sovjetisk långtradar på E 3 från Stockholmshället. Den tog av från Europavägen och körde småvägar upp mot Bergslagen. Efter sex timmars kringirrande på småvägar stannade lastbilen på en plats som skiljs av ett skogsparti från ett område, där militära skjutövningar pågick.

Det var inte en vanlig skjutning med skarp ammunition, utan övningar med robotar. Den sovjetiska långtradaran stod inom bekvämt signalspanningsavstånd.”

Det finns, herr försvarsminister, många vittnesbörd om liknande jakttagelser. Det här är inga påståenden avsedda att skada regeringen utan uttryck för en stor oro. Vi är självfallet rädda om vårt land.

Det är häpnadsväckande att den detaljerade kartläggning av Sverige som med all sannolikhet sker av främmande makt får fortgå framför ögonen på svenska säkerhetspolisen, svenska försvaret och Sveriges regering.

Svenska folket frågar sig i dag:

- Vågar inte Sverige stoppa verksamheten?
- Har vi inte kapacitet att stoppa den?
- Hindras vi av lagar, som i så fall behöver ses över?
- Vill vi bara inte bråka med en stormakt – är det därför vi blundar medvetet och är tysta?

Herr försvarsminister! Är svenskarnas farhågor riktiga? Är det så illa som jag befarrar? Det är det tydligen, eftersom försvarsministern inte tänker vidta några åtgärder.

Anf. 78 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag ber i likhet med Ivar Virgin att få hälsa försvarsministern välkommen hem till fäderneslandet. Vi har kunnat följa resan, och många har kanske känt litet oro med tanke på de krigshandlingar som försiggår i det aktuella området – en oro som vi också har anledning att känna för våra FN-soldater där.

Jag tackar för svaret, men jag är liksom Gudrun Norberg bekymrad över det.

”Några särskilda åtgärder från regeringens sida mot just utländska lastbilar anser jag för närvarande inte påkallade.” Detta säger försvarsministern i sitt svar. – Men min fråga gäller inte utländska lastbilar i allmänhet! Det är sovjetiska lastbilar och långtradare som utan last färdas genom Sverige, ofta en, två eller kanske t. o. m. flera veckor. De åker omkring på vägar som uppenbarligen inte är transportvägar. Det förekommer att de ofta stannar till vid militära förråd. Besättningarna går ut med bärkorgar ibland, och vid militära övningar förekommer det att sådana långtradare står parkerade på 200 meters avstånd från exempelvis en pansarbrigadstab.

Jag har fått väldigt många vittnesuppgifter om denna mycket oroväckande verksamhet. Och jag kan inte se att utredningen om tillträdesskydd berör dessa problem vad gäller rikets säkerhet.

Jag vill fråga: Har försvarsministern tagit del av Svenska Dagbladets artiklar? Har försvarsministern tagit del av tullkriminalens förslag till motåtgärder? Det kan inte vara rimligt att denna trafik skall fortsätta utan att vi inför sådana regler som också gäller svenska bilar i Sovjet och öststaterna i övrigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1986/87:218 om försvarsberedskapen

Anf. 79 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Kerstin Ekman har frågat om det säkerhetspolitiska läget nu blivit sådant att vi kan ge avkall på vår beredskap genom att ställa in repetitionsövningarna under våren och sommaren.

Bakgrunden till regeringens åtgärd är följande.

Sedan överbefälhavarens programplan överlämnades i juni månad har det visat sig att den vilar på osäkra kostnadsberäkningar. Överbefälhavaren har därför på regeringens uppdrag redovisat en reviderad programplan, som visar bl. a. att armén skulle föra med sig en ekonomisk brist på ca 500 milj. kr. in i den nya försvarsbeslutsperioden samt att en omfördelning av medel under perioden från materielområdet till utbildningsverksamheten om ca 100 milj. kr./år är nödvändig. Inom marinen är situationen densamma fast problemen är av mindre omfattning. Reduceringar i materielanskaffning och repetitionsutbildning är nödvändiga.

Det säkerhetspolitiska läget har inte förändrats så att vi kan ge avkall på vår beredskap och krigsorganisationsförmåga. De av regeringen beslutade åtgärderna torde inte heller i någon avgörande grad få sådana effekter.

Jag har för avsikt att inför 1987 års försvarsbeslut lägga fram förslag om att förbättra utbildningen inom framför allt armén. I samband härmed är det också nödvändigt att snabbt klarlägga hur arméns hela utbildningssystem bör se ut för att utbildningsresultaten skall bli tillräckligt bra.

Regeringens nu planerade åtgärder syftar till att hårt sanera ekonomin. Nedskärningarna är beklagliga men nödvändiga för att försvarsmakten skall gå in i den nya försvarsbeslutsperioden med så litet ekonomiskt underskott som möjligt.

Anf. 80 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

De problem som försvarsministern redovisar är väl kända. Vi i folkpartiet har tidigt påtalat problemen, och en bidragande orsak till att ekonomin inte är den bästa är, som jag säger i min fråga, en utebliven kompensation för inflation under gångna år.

Jag hälsar med tillfredsställelse det försvarsministern säger om en översyn av utbildningsprogrammet. Det tycks dock råda delade meningar just nu om hur man bör lösa problemen och om betydelsen av de åtgärder som vidtas. Att, som regeringen gjort, inställa repetitionsutbildningen under maj och juni anser jag vara mycket diskutabelt. Med dagens utbildningstider är det självklart att krigsförbanden skall fullfölja sin utbildning genom repetitionsövning. Hela vår planläggning bygger också på att förbanden skall kunna fungera omedelbart efter en eventuell mobilisering.

Eftersom försvarsministern – det framgår av svaret – inte anser att det uppstått någon förändring i det säkerhetspolitiska läget, tycks det finnas bedömningar som avviker från de gängse antagna vad gäller förbandens möjligheter att fungera. Försvarsministern tycks anse att repetitionsutbildningen inte behövs. Det är anmärkningsvärt, men det är en uppfattning som jag måste acceptera även om jag inte delar den. Det bör kanske påpekas att det i det aktuella fallet inte är en försumbar del som drabbas. Det rör sig om en tredjedel av den personal som skulle ha övats i år.

Eftersom jag ändå har svårt att tro att försvarsministern anser att detta inte påverkar vår beredskap och vår krigsorganisations förmåga måste min fråga bli: När planerar försvarsministern att utebliven utbildning skall återupptas? Sker ingen återupptagning får utbildningen vänta i fyra år, vilket betyder att personal finns i fältförbanden i åtta år utan att övas. Frågan är: När beräknar man återuppta repetitionsutbildningen?

Anf. 81 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Svaret på frågan är: Så snart som möjligt.

Anf. 82 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag är tacksam för det svaret samtidigt som det motsägs av vad försvarsministern själv sade – att åtgärderna inte i avgörande grad får de

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

effekter på vår försvarsberedskap som jag befarat. Jag är i så fall glad att försvarsministern har ändrat sig.

*Om verksamheten vid
Norsel AB i Degerfors*

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1986/87:230 om verksamheten vid Norsel AB i Degerfors

Anf. 83 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Karl-Erik Persson har frågat om jag är beredd att medverka till att importen av stridsselar stoppas och att försvaret fortsätter att lägga ut order till Norsel AB så att jobben kan tryggas. Frågan är ställd med anledning av försvarets köp av stridsselar från utlandet.

Reglerna om upphandling av materiel till försvaret säkerställer att svensk industri kan konkurrera med utländsk industri på lika villkor.

Efter vad jag har låtit inhämta bedömde försvarets materielverk att den svenska tillverkarern inte kunde uppfylla de ställda kraven på stridsselar.

Anf. 84 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Min fråga gällde emellertid också den produktion som redan i dag förekommer vid Norsel AB av kläder åt det svenska försvaret. Detta företag har nu varslat 40 kvinnor om uppsägning.

Det är beklagligt att försvarsministern inte är beredd att rädda jobben vid Norsel AB. Det är också beklagligt att han inte vill säga om han är beredd att ändra upphandlingsavtalet för att göra oss oberoende av import. Stämmer detta verkligen med vår strävan att vara oberoende och självständiga? Det enda rätta måste väl vara att försvarsministern ser till att denna industri får fortsätta sin verksamhet genom att han stoppar importen.

Industriministern brukar i olika sammanhang tala om att man skall komma med idéer och projekt. Då måste det vara helt oförsvarbart att andra departement lägger ned industrier eller inskränker på verksamheten. Särskilt gäller detta företag i orter i Bergslagen och dess kringområden. Man måste fråga sig om det inte finns något samarbete mellan de olika departementen.

Frågan om stridsselarna berör två företag i Örebro län, nämligen ett företag i Kumla, som gjorde banden till stridsselarna, och Norsel AB i Degerfors, som gjorde resten och sydde ihop selarna. Enligt uppgifter jag fått importerar vi i dag stridsselar från Israel av alla stater. Om detta stämmer är det skrämmande att det får förekomma. Jobben i Örebro län växer inte på träd, och det blir inte bättre om vårt s. k. försvar bär sig åt på detta sätt med försvarsministerns godkännande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 85 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Karl-Erik Persson har frågat mig om jag är beredd att medverka till att de personer får upprättelse som satt internerade i de s. k. arbetskompanierna under andra världskriget.

Frågan om utredningar om omständigheterna kring arbetskompanierna har tidigare varit föremål för regeringens prövning, senast den 30 maj 1985. Regeringen avslog då en framställning från några enskilda personer om en sådan utredning.

Regeringen motiverade sitt beslut enligt följande:

”Besluten att inrätta särskilda enheter för värnpliktiga som bedömdes kunna skapa oro genom t. ex. agitatorisk verksamhet vid de reguljära förbanden hade sin bakgrund i då rådande uppfattningar om vad som utgjorde hot mot landet. Strävandena att hålla Sverige utanför kriget sattes före individens rättssäkerhet på grunder som inte skulle anses godtagbara i dagens samhälle. Den tillgängliga dokumentationen visar också att kommanderingen av värnpliktiga till arbetskompanierna i alltför många fall skedde efter bristfälliga utredningar.

Det är emellertid inte meningsfullt att nu granska förhållanden under början av 1940-talet i syfte att få underlag för uttalanden om lämpligheten av vissa åtgärder. Detta gäller särskilt som det måste vara praktiskt omöjligt att efter så lång tid pröva om uttagningen av värnpliktiga till arbetskompanierna i det enskilda fallet haft fog för sig utifrån vad som kunde anses rimligt vid den tidpunkten.”

Som svar på Karl-Erik Perssons fråga vill jag säga att jag inte anser att det finns anledning att göra någon annan bedömning än den som regeringen gjorde vid detta beslut.

Anf. 86 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka försvarsministern även för svaret på denna fråga.

Interneringslägren upprättades som en direkt eftergift åt Hitlertyskland. Höga militärer och politiker ville behaga Nazityskland genom synbara ingrepp mot antinazister. Den statliga makten utnyttjades för detta ändamål. Kommer dessa människor aldrig att få upprättelse, eller när skall de få upprättelse? Det har gått ca 45 år sedan detta hände. Det rör sig om människor som under flera årtionden haft ett slags misstankens stämpel och som alltid ställts inför frågan vad de har gjort. Poängen är ju att de inte har gjort något annat än utnyttjat sin demokratiska rätt att ha en politisk uppfattning. Kvar står att de utan att kunna försvara sig har utsatts för en djupt kränkande behandling, en organiserad diskriminering. Jag förstår att man inte vill röra i detta, för man vill att vi skall glömma bort den här tiden. Men så länge det finns en människa från den tiden, och så länge regeringen förvägrar dessa människor upprättelse, kommer den här debatten att leva vidare, för arbetskompanierna, eller interneringslägren som är det rätta namnet, utgör en stor, mörk fläck i den svenska historien.

*Om handikappan-
passade järnvägs-
vagnar*

Anf. 87 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Barbro Sandberg har frågat mig om hur många av de järnvägsvagnar som SJ beställt hos Kalmar Verkstads AB som kommer att handikappanpassas. Anledningen till Barbro Sandbergs fråga är att det i årets tilläggsbudget föreslås att 77 milj. kr. anvisas för tidigareläggning av en beställning på 40 sittvagnar vid Kalmar Verkstads AB.

Jag tycker att det är viktigt att SJ:s personvagnspark kan moderniseras i snabb takt och bli mer handikappvänlig. Genom förslaget i tilläggsbudgeten kan 40 nya sittvagnar beställas i samband med den pågående asbestsaneringen av SJ:s vagnpark.

Samtliga nya vagnar kommer att handikappanpassas helt enligt de bestämmelser som transportrådet utfärdat för handikappanpassning. Alla instegsdörrar kommer att göras särskilt breda och förses med trappsteg, som underlättar på- och avstigningen för de handikappade. Vagnarna kommer också att ha minst två sittplatser särskilt avsedda för handikappade resenärer och toalett med plats för resenärer med en s. k. transportstol.

Anf. 88 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Det är bra att vi satsar på den spårbundna trafiken, eftersom detta minskar såväl olycksriskerna på våra vägar som miljöförstöringen till följd av bilavgaser.

Anledningen till min fråga är den diskussion som förekommer beträffande kostnaderna för färdtjänsten. Transportrådet vill få ned antalet resor genom att fördyra resandet för de handikappade.

Vid en debatt i ämnet "Vad får trafiken kosta?" på Elmia för en tid sedan framförde en moderat riksdagsman att riksfärdtjänsten har blivit alltför dyr.

Genom handikappanpassning av våra järnvägsvagnar skulle resandet underlättas för de handikappade samtidigt som färdtjänstkostnaderna skulle bli lägre. I dag måste handikappade åka taxi eller specialfordon, därför att de inte kan utnyttja tågen, men de betalar vad en andra klass tågbiljett kostar oavsett färdmedel.

Jag förstår att det inte går att bygga om gamla vagnar, men när man nu bygger nya bör man se till att de blir anpassade för flertalet resenärer. SJ satsar mycket pengar på snabbtåg och på att rusta upp de järnvägslinjer som dessa kommer att trafikera. Snabbtågen är också enligt SJ:s tidning Raka Spåret mycket fint utrustade, men inte ett ord nämns om hur handikappanpassade de är.

I SJ:s tidning säger generaldirektör Bengt Furbäck bl. a. att med beslutet om snabbtåget skrivs ett nytt kapitel i den svenska järnvägens historia. Jag skulle vilja se att man gick ut lika stolt och talade om att vi nu skriver historia genom att ha handikappanpassade vagnar i alla tåg, så att även rullstolsbundna kan åka.

Det framgår dock av svaret att trappsteg kommer att finnas i de nya vagnarna, vilket innebär att svårigheterna för de rullstolsbundna kommer att bestå. Kan verkligen inte svensk industri åstadkomma vagnar utan trappsteg?

Anf. 89 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag vill bara kort säga när det gäller snabbtågen att enligt de uppgifter jag har kommer de att handikappanpassas fullständigt. Det innebär att de också utrustas med liftar för rullstolsbundna.

Anf. 90 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för det beskedet. Det är glädjande för mig, som dagligen har med rullstolsbundna att göra, att de skall kunna åka med tågen. Det innebär också en väsentlig kostnadsminskning för det allmänna att handikappade kan utnyttja tågen i stället för den dyra riksfärdtjänsten med taxi.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1986/87:215 om bruttoviktsbestämmelserna för lastbilar

Anf. 91 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Per Stenmarck har frågat mig om jag är beredd att lämna besked angående vissa förändringar av bruttoviktsbestämmelserna för fordon och fordonskombinationer.

Bakgrunden till Per Stenmarcks fråga är att länsstyrelsen i Malmöhus län i december 1984 i en skrivelse till kommunikationsdepartementet bl. a. har hemställt om att de svenska bruttoviktsbestämmelserna anpassas till motsvarande bestämmelser i övriga nordiska länder.

Låt mig först få påpeka att en anpassning av de svenska bruttoviktsbestämmelserna till de bestämmelser som gäller i övriga Norden inte är en fråga om att bara ändra en tabell i vägtrafikkungörelsen (1972:603).

Bestämmelserna i vägtrafikkungörelsen är till för att skydda det svenska vägnätet mot skadliga belastningar. På det allmänna vägnätet finns nämligen ett mycket stort antal svaga broar som inte tål högre belastningar än de som nu tillåts. Dessa broar måste byggas om för att det skall vara möjligt att ändra de svenska bruttoviktsbestämmelserna.

För att illustrera problemets omfattning kan jag nämna att kostnaden för en sådan broupprustning enbart för huvudvägnätet – dvs. riksvägarna och de primära länsvägarna – kan beräknas till ca 2 000 milj. kr. utöver det ordinarie vägbyggandet.

Självfallet vore det bra om de svenska bruttoviktsbestämmelserna anpassas till vad som gäller i vår omvärld. Det är en fråga som vi arbetar med. För närvarande pågår överläggningar mellan kommunikationsdepartementet och företrädare för näringslivet om insatser för att höja vägnätets bärighet.

Med hänsyn till dessa diskussioner och till att länsstyrelsens framställning bereds inom regeringen är jag nu inte beredd att kommentera frågan ytterligare.

Prot. 1986/87:42
4 december 1986

Om bruttoviktsbestämmelserna för lastbilar

Anf. 92 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern. För nästan på dagen två år sedan skrev länsstyrelsen i Malmöhus län till kommunikationsdepartementet. Brevet gällde de viktbestämmelser som vi har för lastfordon i Sverige, framför allt relaterat till Europaväg 14 mellan Ystad och Malmö. Med all respekt för att även regeringen kräver viss beredningstid tycker jag knappast att just den här frågan har sådan dignitet att två år är en rimlig handläggningstid.

Orsakerna till länsstyrelsens brev kan sägas vara två. Den första är att E 14 till stor del används för gods så att säga inom Danmark, trafik som med färja anlöper Ystads hamn från Bornholm för vidaretransport till exempelvis Köpenhamn.

Viktbestämmelserna är sådana att en i detta fall vanligt förekommande dragbil med trailer i Sverige kan väga 38 ton. Motsvarande bil tillåts i Danmark väga 40,5 ton. Viktskillnaden på 2,5 ton innebär fördrade transporter på grund av omlastning eller på grund av att man i stället tar en färja från Bornholm direkt till Danmark.

Det andra skälet till brevet är att E 14 har en synnerligen god standard. Det borde därför vara möjligt att tillåta några tusen lastbilsekipage per år utan att detta skulle orsaka något märkbart vägslitage. Någon kostnadskrävande upprustning av det slag kommunikationsministern talar om är knappast nödvändig för just den här vägsträckan.

Jag ber därför att få fråga kommunikationsministern: Är regeringen beredd att medverka till att dispens kan ges för vägar av det slag det här är tal om, och där några investeringar för upprustning knappast är nödvändiga?

Anf. 93 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Till den senaste frågan vill jag bara säga att i de diskussioner jag hänvisade till och som vi för angående härighetsupprustning ingår även att få en effektivare övervakning av de laster som framförs på vägarna.

Jag tror inte man kan bevilja den typen av dispenser utan att också ha garantier för att få en sådan övervakning. Överlasterna får rätt kostsamma följder. Man har beräknat att de orsakar kostnader för väghållningen på omkring 200 milj. kr. per år. Vi kan inte räkna med att lastbilarna begränsar sig till att fara fram just på vissa bestämda vägar.

Förutsättningen för att vi skall klara det hela är alltså att vi får bättre möjligheter att övervaka de laster som förs fram.

Anf. 94 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag är medveten om att en viss övervakning i det här fallet förmodligen är nödvändig. I sin förlängning har denna fråga en större dimension än en eller annan vägsträcka i Sverige.

Västtyskland har nyligen anpassat sina bruttoviktsbestämmelser till bestämmelserna inom övriga EG. De svenska bestämmelserna blir därmed alltmer särbetonade.

Detta skapar stora problem för svensk åkerinäring, framför allt kanske för åkerinäringen i Malmöhus län och stora delar av södra Sverige i övrigt, därför att man just där har en omfattande utlandstrafik.

Jag menar att på kort sikt borde det fortfarande vara möjligt med ett dispensförfarande på vissa vägar, och på längre sikt bör vi anpassa oss efter vad som gäller inom EG-området.

Jag ber att få ställa frågan: När bedömer kommunikationsministern att vi kan få en anpassning av de svenska viktgränserna till de gränser som gäller internationellt?

Anf. 95 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Såvitt jag förstår måste en sådan anpassning ske successivt. Men vi kommer alltså som jag antydde i svaret, att lägga fram förslag härom i samband med budgetpropositionen.

Anf. 96 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Det är mycket tillfredsställande att höra att regeringen uppenbarligen ger denna fråga hög prioritet.

Det är ytterst olyckligt när två länder som Sverige och Danmark tillämpar olika viktbestämmelser. Detta kan komma att få olyckliga konsekvenser i just det fall som jag tog upp.

Om det nu är så att man kan arbeta för att få ändrade viktbestämmelser, tycker jag det borde vara rimligt att i de fall, där man kan konstatera att det inte rör sig om några större investeringar, dessförinnan kunna ge dispens för sådana vägar där detta är möjligt. En sådan väg är säkerligen E 14 mellan Ystad och Malmö.

Det får direkt absurda konsekvenser när vi i Sverige kräver att en lastbil inte skall få användas till sin fulla kapacitet, utan tvingas lasta av 2,5 ton när lastbilen kommer till den svenska gränsen.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1986/87:219 om resultatutjämningsystemet för flygplatser

Anf. 97 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Marianne Andersson har frågat mig om en utredning om ett resultatutjämningsystem för flygplatser har tillsatts. Marianne Andersson har vidare frågat om det i så fall ingår en öppenhet i direktiven för att utöka antalet flygplatser som omfattas av resultatutjämningsystemet.

De överväganden om och formerna för ett resultatutjämningsystem som riksdagen begärt kommer bl. a. att behandlas i årets budgetproposition och i det trafikpolitiska utvecklingsarbete som pågår inom departementet.

Anf. 98 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret.

Bra kommunikationer är avgörande för den regionala utvecklingen. Flyget spelar då en betydande roll. Antalet flygresnärer ökar också starkt.

En del av våra flygplatser är statliga och en del är kommunala. De statliga får del av Arlandas överskott genom det s. k. resultatutjämningsystemet.

Meddelande om frågor

Plan från samtliga flygplatser trafikerar Arlanda och ifrågavarande flygplatser och bidrar därmed till Arlandas vinst. Inte minst vid Trollhättans flygplats ökar trafiken mycket starkt just nu.

De kommunala flygplatserna har under flera år påtalat det orättvisa i att de är ställda utanför systemet.

Flera utredningar har arbetat med frågan. Den senaste, Result, lade fram sin rapport 1984, och rapporten innehåller ett konkret förslag till system innefattande sex kommunala flygplatser, nämligen Växjö, Kristianstad, Trollhättan/Vänersborg, Borlänge, Kramfors och Gällivare.

Frågan är alltså egentligen tillräckligt utredd, och det är politiska beslut som behövs – det är riktigt. Först framkom också att en proposition i frågan skulle framläggas våren 1985, men frågan inarbetades i stället i budgetpropositionen, där regeringen tog totalt avstånd från utredningens förslag. Regeringen föreslog att de bidrag som Växjö och Kristianstad får skulle upphöra och att de övriga kommunerna ej skulle inlemmas i resultatutjämningsssystemet.

I våras beslutade riksdagen om en ny utredning. Denna har alltså ej tillsatts, och – vad värre är – regeringen tänker inte göra det heller, utan frågan skall återigen bakas in i budgeten.

Regeringen tänker således åsidosätta riksdagens beslut om en utredning. Detta är i och för sig allvarligt, men en förmildrande omständighet kunde ju vara om regeringen har insett att frågan är så väl utredd att det redan nu är möjligt att fatta beslut om att få bort den här orättvisa ordningen.

Jag vill därför återigen fråga kommunikationsministern om budgetpropositionen kommer att innehålla konkreta förslag om att inlemma de kommunala flygplatserna i resultatutjämningsssystemet.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1986/87:Sk140–Sk144 till skatteutskottet

30 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 3 december

1986/87:239 av *Mats O Karlsson* (s) till arbetsmarknadsministern om resekostnadsersättningen vid AMS-utbildning:

En ung människa från Enköping som genomgår utbildning vid AMU-centret i Gällivare har rätt till resekostnadsersättning för två resor i månaden från utbildningsorten till den ordinarie bostaden. Om personen i fråga skulle vilja byta ut hemresan mot en kortare och billigare resa för att exempelvis

hälsa på släkt och vänner på annan ort går inte detta enligt gällande regler, nämligen arbetsmarknadskungörelsen, 1966:368, och riks försäkringsverkets kungörelse, 1979:41. Detta är mycket svårt att förklara för de berörda – för både studerande och handläggande tjänstemän. Det framstår som naturligt att rescersättningen maximalt får uppgå till kostnaden för resa skolort-hemort men att billigare alternativ är tillåtna.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern:

Delar statsrådet min uppfattning att kungörelserna ger en svårförklarlig tillämpning i praktiken? Är statsrådet beredd medverka till att kungörelserna ändras i den riktning jag angett?

den 4 december

1986/87:240 av *Nic Grönvall* (m) till statsrådet *Lena Hjelm-Wallén* om de politiska förhållandena i Nicaragua:

I Sveriges Radio, program 1, Kanalen, den 3 december 1986 uttalade biståndsministern mellan kl. 17.50 och 17.55 att demokratin i Nicaragua "stod skyhögt över övriga stater i Centralamerika".

På vilka grunder har biståndsministern kommit till denna uppfattning?

1986/87:241 av *John Andersson* (vpk) till statsrådet *Bengt K. Å. Johansson* om virkeshandeln i norra Sverige:

Det har framkommit att virkesuppköparna i norra Sverige har delat upp marknaden mellan sig. Man har helt enkelt kommit överens om var man skall köpa sin skogsråvara. Dessutom har det visat sig att systemet med stödanbud förekommer, alltså ett sätt att direkt lura skogsägaren att det finns konkurrens om hans virke.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till statsrådet:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta med anledning av vad som framkommit om virkesköp i norra Sverige?

31 § Kammaren åtskildes kl. 17.26.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

Olof Marcusson